Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувла 1923 шера дениз ● ШОАТТА, 11 ИЮЛЬ, 1981 ШУ. ● № 83 (6373). ● Мах 2 кеп.

Берригача советски наха доккхал деш да ленински халкъий доттагlал. Цо вай низаш иттаза, бlазза алсамдоахар Октябрьски революци хиначен хьалхарча пятилеткийн шерашка, Сийлахь-боккхача Даймехкан тlом тlе вайга котало яккхийтача керттерча хьалех кхl а хиина дlаттар. Дукхача къамех латта вай Даймехк коммунизм хьалъяра сийлахь-доккха декхар кхочушдеш экономически, социальни, культурни гlуланкий дакъе даим дlахьалхашкахьа ухаш хьаяр бахьан долаш вай мехка хьахиннай советски халкъ яха керда исторически юкъарле, хьалхй дегlаена социалистически общество.

Цу дерригне чlоагlа хам беш ба областной партийни организаце кулгалца экономика, культура дегlайоалаяра дакъе хlанз вай хенарча прогрессага кхаьча бола Нохч-Гlалгlайчен республика къахьегамхой. Царна дика хоа нагахьа сиина Советски

СОВЕТСКИ ХАЛКЪИЙ БАРТ ТАЙНАЧА ДЕЗАЛЕ

Союза дерригача халкъаша, эггара хьалха эрсий халкъо, шоашта даими массе оагlорахьарен гlо деш хиннадецаре кииттача лоацача юкъа цу латкъаленашка кхачара шоай кхьметтел са туиса а йиш да хиннанта.

Иштта хоаш ба уж из доттагlал даьссача метте хьа ца хиннилга, бlаьш шераш хьалха декъ юкъара Даьхе бахьан моастагlашца, буржуазецеи помещикашцеи лоаттабаьча къовсаме хоттадениа цун овлаш тlа-тlа чlоагlлуш хьадахкалга. Цун дола тешал да Нохч-Гlалгlайче ший лоlамах Россех дlакхийтта 200 шу дизар вай кастлашха дезде кийчлуш хилар а.

КПСС XXVI съезде ше яьча парте ЦК Отчетни доклада тlа воя Л. И. Брежнева белгалдаьккхад: «Дукха къамаш дахача вай Даьхен дерригача халкъий вежарашка дола доттагlал лоарагlа ца долаш чlоагlлуш доагlа. Вай кикъ — хlара республика материальни духовни потенциал тlа-тlа чlоагlъелгеи цунца цхьана берриго мохк гармоничнo дегlабоалабара пох пайда эцилгеи. Цу наькъагlа вайна бокъонца исторически хlамаш карагlдаьчад».

Хlаьта халкъий барт тайнача дезале ший автономни пачхаьалкхел дегlайоалаеш Нохч-Гlалгlайче хьайоагlа тlадоагlача шера ноябрь бетта кхоазткъ шу дизаргда. Цу юкъа цунах хиннай лакха индустрии дегlабена юрта боахами бола республика.

Хlанз республика промышленностo хlара дийнахьа арахец Октябрьски революци ялаехьа биъ бетта гаргга кийчъеш хиннар миссел йола продукци. Экономически, социально - культурно дегlара йоккхий перспективаш хьалхошка оттаьй Нохч-Гlалгlай АССР-а цхьайтталагlча пятилетке а. Уж декхараш кхоачашдара шерра пайда ийбу юкъара гlулакх кхоачашдара нах тlаберзабеча, уж вlаши гарга озача, дlа-юха гlо-новкъостал лоаттадара эша хьалаш хьадеча социалистически ях традиционни формех. Тахан шоайла ях лоаттеш я республикера къаьст-къаьста къахьегама коллективаш шоайчарна тара производство йолча мехкарча цхьайолча предприятешца хиина ца lеш, Къулбаседа-Кавказа автономни республикаш а цар цхьайола районаш а. Тlа-тlа чlоагlлуш латт вlаши леладу тайп-тайпара экономически бувзамаш.

Иштта, хьаэцаргьа вай Ахриев Гlапура цlерагlа йола Наьсарера «Электроинструмент» завода коллектив. Предприяте партийни организаце тlагlертта къахьег встречни планаш социалистически декхараши кхоачашдара коллектив оарцагlйоахаш, къахьегамхой, къамаиг интернациональни декхараш цаlаши вlаши дегъа йиш йовцаши хилар даим царна хьалха а довхаш, уж социалистически интернационализман советски патриотизмах уйлаш йолаш хьалхиебара эшар деш. Из дара цунна гlо ду коллективо массехк шера вlашта Грозненски «Электроприбор», «Дагалектромаша», Абхазски АССР «Сухумиприбор», Орджоникидзевски автотракторни электрооборудоване заводий къахьегамхошца яхьи доттагlали лоаттадаро.

Массазара хlама хулаш латт Назрановски районо СОАССР Пригородни районаца, Ножай Юртовски районо ДАГАССР Новолакски районаца, иштта кхычар шоайла доттагlала хьисапе дlа-юха леладеча гlулакхех. Иштта, шерагара шерага чlоагlлуш латт цу ларда тlа Нохч-Гlалгlайчено Украина Херсонски областаца, ВНР Комаромски областаца цхьана леладу культурни, экономически бувзамаш я.

Тахан мехка 120 городера ший халкъа боахам дегlабовлабара эша оборудовани, материалаш хьайийю вай республика. Хlаьта цунца цхьана СССР ткъаь иттнел совгlа йолча экономически районе кхьийта ца lеш цхьадолча доазол дехьарча мехкашка а ше кийчъю продукци дlайохьийт автономни республика.

Вежарашха долча советски къамий доттагlал мовкхал саина чlоагlа да. Бакъда, из даң кун lоткъам беш дола баьхнаш вахарера цlендениа дlадаьннад ахилга. Цудухьа дlахорча хана а вай/лира къовсам лоаттабергба национализмеченски гlулакхашца, исторически событеш йоашхача хана классовни никъ ца луацараща, местничество лелаечарца, даьй ширдаьнна гlулакхаш хьаллувцараща, цхьан дешаца аьлча, къамаш вlашка а ца увзаш уж кийра доахача, цар дегlоахар юхадеттача, царна юкъе цатоам беккача гlулакхаща.

Парте горкомаш, райкомаш, юкхьанара партоорганизацеш декхарийла я цу тайпарча нoрчача гlулакхашта даим яра оценка яла, вай доттагlал чlоагlдеш, дlахьегlа хулийташ мел дар хадданза дегlакхувла. Шоайла доттагlал, ях лелаеча коллективашта, районешна lоваь пайдане опыт шерре йоаржаро тайп-тайпарча къамий яккалаш вlаши дикагlа бовзийтара, цар истори, традицеш, оамалаш дуккхагlа евзалийтара эша хьалаш хьадергда. Шоина а оагlон пайдане да балха опыт дlа-юха эзара делегацеш ахийтар, цхьаин фестивалаш, конкурсаш чакхъяхар, культуран искусстви болхлой декадаш, кхыйола мероприятеш яр.

Советски наькъа шоай исторически юкъарленах, интернациональни барт-цхьоагlонах йола дог-уйла кlоаргагlа ме хул, СССР къамий доттагlал чlоагlагlа ме хул вай кхы а дикагlа вамаьхал йоалаш кхоачашъергьа парте XXVI съезда исторически решенеш, кхы а сихагlа коммунизматахьа дlахьалхашкахьа гlоргда.

Хlара балха дийнахьа хьадер дуккхагlа хилийта!

АВТОМОБИЛИСТАША ЮРТА НОВКЪОСТАЛ ДУ

Укх шера июне «Чечингсельстрой» треста чуйоагlача автотранспортни контора Ж. И. Хадкимурадов керте латтача автоколоннера ткъаь итт водитель хьожавир Наурски района Ленина цlерагlча колхозера ялат чуэцача новкъостал де. Автомашинаш ялат хьаозара дика кийч а яь, йиллача хана колхозе дlакхаьчар уж.

— Тха берригача водителаша дош делар шоай бехкагlа ялат чуэцача цхьаккха тайпа хьовзам ца хилийта а хинаре къахьега а — йоах Жалил Исраиловича. Уж шоай деша даьй болаш хьабоагlа. Теханарча дийнахьа царех цхьаккха вац дийнахьара норма дикка тlехкхоачаш ца еш.

Колхоза механизатораша автомобилистий новкъосталца лоацача хаиен па бойташ чуйица баькхар мукх, горох. Хlанз уж сихбенна кlа чуэцаш ба. Дийнахьарча нормагlа комбайнаш тlара центральни хьатта кlа дlаозаш 7—8 рейсе еш за хlара водитель. Хlаьта шерра социалистически ях йоаркальча цар цхьа ди дlадахийтац 9—12 рейс ца еш. Юкъера лаьрхlача комбайнаш тlара центральни хьатта царех тlаране дlаоа 35—40 тонн ялат. Цхьадолча депошка царех цхьабораша хьатта дlаяхьа ялат 45—50 тоннага кхоач.

Уж толаман даха тха водителий вlаштlехьдоал царна юкъера социалистически ях оаха колхоза кулгалхошца кхетаме вlаштlехьбаьккхарах. Юрта боахама керте латтараша шоашта новкъостала баьхнача тха водителий чlоагlа йоакхо еш хиларах, ихаш дувц Жалил Исраиловича. Ялат хьаозара норма кхоачаш тlехкхоачашъяьча хlара водитела хlара дийнахьа премена лаьрхlа кулг-кара дlалу шишша - кхокха сом. Хlаьта кlира ше тlаlийца декхараш тlехкхоачаш а деш, яхь хьалхара моттиг дlа ца хецаш чакхваьнача водитела цу «Дикагlволча водитела» яха карара кара тела цlе вымпела 10—15 сом премин. Цунца лакхлу шоферий материальни безам. Бархlалгlа июле шоай машинаш тlа карара кара тела цlе вымпелаш а аглаш, яхье хьалхара моттиг дlа ца хецаш болх беш хилар водителаш Хабилаев Йоакъаб, Горчханов Шамхан, Албогачиев Iийса, Дидигов Хаси, Гучигов Ярагlи, Хайтаев Хьасан, Ташаев Леча, кхыбараш.

Болх дикагlа дlабахийтара мел эша хьалаш lалашдаьд колхоза кулгалхоша. Центральни хьатта къоаста а ях болаш я автомашинашта заправка яра, смазка яра, технически гlулакх дара йола моттигаш, автомашинаш йилара мойка, болх беш я душевойш. Дийнахьа кхоза бlайхеи чам болеш кхача лоаттабу.

Водителаш салоlаш болча хана лаьргlа радио, хьежа телевизор, ловза шахматаш, шашкаш, домино я, деша керда газеташ журналаш да. Укх деношка Ленина цlерагlча колхозера кlа чуйица а баьнна кхача боахаме ялат чуэцача новкъостал де баха лерхlаш ба АТК водителаш.

Б. КОСТОЕВ.

Опыт йола механизатор

Йоккха балха опыт йолаш ва Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза механизатор Гаракоев Мухьмад. Ткъаь пхиъ шу да цо кхаш леладеш къахьега. Цу юкъа дика lомаьяй Мухьмада юртбоахама техника. Укх шера хьалхарчарца цхьана тоаль кийчон мутlаре дlаоттайир ийя бола «К-700» маркех йола шийн трактор. Из тешаме тоалра къаьстта теркам тlабахийтар. Цудухьа бlаьсти йолаенача дехз ца йоацаш болх бу Мухьмада «болата говро».

Шера шоалагlа юв культураш дlаера лаьтта оахаш ва из хlанз. Хlара дийнахьа юкъера лаьрхlача 13 — 17 гектар лаьтта оах, норма 0,4 йолаш.

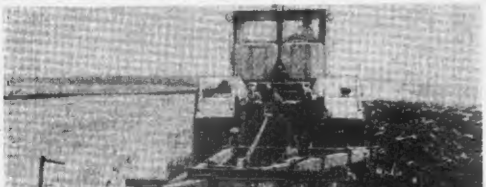

СУРТАШ ТlА: 1. «40 лет Октября» совхоза механизатор М. Гаракоев; 2. Лаьтта оахаш я М. Гаракоева лелаю трактор.

С. ПУГОЕВА
тексти сурташ.

Продукци — дуккхагlеи дикагlеи

«Чеченингушстройматериалы» яхача производственни объединена чуйоагlача предприятешта юкъе дикагlа болх вlаштlехьбаьккха болх берехи я продукци тlехьа-тlехьагlа дикагlеи дуккхагlеи арахепарехи я Гудермесски кирпични завод. «Хlара балха дийнахьа хьадер дуккхагlа хилийта!» яхача девизагlа къахьегаш хьайоагlача завода коллективо хаиал цхьайта ди хьалха кхоачашдир укх шера хьалхарча ах шера план, хlаьта планал совгlа ара я хийца маькала лакхар 780 эзар кирпичи.

Къаьстта дика къахьегаш я заводе мастерий Ганусв Бадрудин Куриленко Василей сменаш, кирпичшкаш чура хьаэцаши дlайотташи йола Тазибаева Совдат, Абдурахманова Кока, кхыбараш.

Дикка тоаьй заводе ара хецача продукце дикал. Из да шихта дозировка нийса лелаяр, кирпичи йокъаярен яттарен режим дика вlаштlехьбаьккхар.

ХЬАЙБАШ МЕЦА ДИСАР КХЕРАМ БА

РЕЙД

Боагlа теркам тlабахийтан укх шера Сунженски районе хьайбаш lаьнгара дахара кхоачамболлаш доакъар lалашдара. Из къаьгта хьахьокх цифраша. Масала, хьайбаш lаьнгара дахара укх шера планагlа Сунженски района колхозашеи совхозашеи кийчъе езаш я 17.5 эзар тонн йол, 10.8 — сенаж, 120,9 — силос, дакъа дезаш да кхо эзар тонн баьца витаминни хьоар. Хlаьта фу даьд хlанзле. Цхьоалагlа миль хьатlакхоачаш районе гlолла 1,6 эзар тонн йол, 5,3 — сенаж, 0,7 — баьца хьоар, 22,1 эзар тонн силос мара lалашъянзар. Уж деррига тайпаш доакъараш соахка кийчдаьчул кlеогагlа я да. Кхоачашъянзар районо доакъар lалашдара месячника план а. Июнь бетта цхьа килограмм йол lалашъянзар Ленина цlерагlча колхозе, «Сунженский», «Ассиновский» яхача совхозашка.

Цу кхоачамбоацарий бакъонаш тохкаш хилар укх деношка тха газета рейдови бригада.

Кирова цlерагlа колхоз. Районе мел йолча колхозаштеи совхозаштеи юкъе цу боахама мара карагlдалаязар йол, сенаж lалашъяра месячника план кхоачашъе. Иштта, план 250 йолаш — 256 тонн йол, планал совгlа 1045 йолаш 1545 тонн сенаж кийчйир цу боахаче. Цул совгlа даьккхар 34 тонн баьца хьоар, еллай 2140 тонн силос.

Доакъар lалашдара балхаш иштта дика дlадахьа нагlдалийтар, из гlулакх чакхдаьккхара хьалххе а йоакхо ях хиларо. Масала, кхача боахамашка саина а доалаш доакъар ийчде хьакъоасталь еррига техника я цу боахаме болх беш. Цунца цхьана Цlеча Эсара цlерагlча колхозе силоса буц хьаккlаш хьоакхача 8 комбайнех шиъ болх беш яц. «Победа» колхозе шиенех — цаl. Ленина цlерагlча колхозе пхенех — цаl, и. дl. Хlаьта еррига районе доакъар lалашдеча техниках юкъера лаьрхlача итт-цхьайтта процент яц болх бе кийча.

Халахете а, гlалат далийтад Кирова цlерагlча колхозе а. Кийтъаь силос цхьаина классах дlатоха йиш йоацаш я. Из тайпа кхоачамбоацар нийсделар кхача боахамашка а. Масала, «Победа» колхозе кийчъаь еррига 510 тонн сенаж хилар цхьанна классах дlатоха йиш йоацаш, Ленина цlерагlча колхозе — 800 тонн, и. дl. Хlаьта районе lалаш мел яьча силосах 6,6 эзар тонни сенажах 2,4 эзар тонни хилар цхьанна классах дlатоха йиш йоацаш. Фуд бахьан?

Сенажа а силоса а кlоага чу долла моша доакъар, уж тайпа доакъараш кийчдара технологе дlадехачох, юкъера лаьрхlача 40—55 процентал совгlа йоацаш тlоадал йоалаш хила деза. Хlаьта Кирова цlерагlча колхозе кlоагашка сенажа делла моша доакъар 83 процент тlоадал йоалаш дар. Ленина цlерагlча колхозе — 67 процент, «Победа» колхозе — ихала, и. дl.

Орджоникидзевски станице боахамашта юкъера цаlи XIX, XX партсъездий, Кирова цlерагlча кхаь колхозе цхьаьнци — йиъ лабораторе хила еза районе кийчдеча доакъара дикала тlахьожам лоаттабеш. Кирова цlерагlча колхозе вlаштlехьаьккха езаш хиша царех цаl йоацаш я. Республикански агрохимлабораторе доакъера дикал тахка lоалаве цу колхозера сиг ца вахийтарах даьлар из гlалат. Иисача кхаьниех Орджоникидзевски станице яр лерттlа болх тьабе йиш йоацаш хилар, боахамашка гlолла дlалела машин йоацаш. Бакъдар аьгlа, укх деношка сиха-м еший цуна из.

XIX, XX партсъездий цlерагlча колхозашка йолча лабораторешка а лерттlа болх бансар, иnja къахьегаш барах кхы тайпа балхаш дара хадданза дlанхувлаш хиина хиларах.

Йоллача силоса, сенажа хьоанал лакхъю мочевинас, иний азот доаллача кхача соединенеша. Цхьабакъда, района дуккхагlдолча боахамашка царех пайда эцац уж тайпа доакъараш кийчдеш.

Технологе дlадехачох кlоаг дlакъоалалехьа цу ну еллача силоса, сенажа тlа полиэтиленови пленка йилла еза. Из гlулакх района нагахьа долча боахамашка мара чакхданккац. Тlехьайоах цхьадолча боахамашка силосан сенажаи кlоагашка моша доакъар деллара ханищ я. Технологе дlадехкача тайпара кхаьдиъ денал дуккхагlа ха йоае йиш яц цхьа кlоаг буэаш. Цунца цхьана, «Победа» колхозе 15 ди доадир цхьа кlоаг буэаш, хlаьта XX партсъезда цlерагlча колхозе бутт ха йоайир 2820 тонн моша доакъар кlоага чу доллаш, из а боарамал тlехьа 80 процент тlоадал йолаш дар. Цу тайпара, керттерча даькъе уж кхоачамбоацараш да хlаназалца районе еллача силоса а сенажа а дикала lаткъараш.

Ла йиш йоацаш во пайда цу районе баьцни витаминни хьоар доаккхача агрегатех а. 1 июль хьатlакхоачаш районе гlолла 700 тонн мара доцар даьккха баьца хьоар. Тамаш а яц из иштта кlеза хилар. Масала, 22 июнерча 28 июне кхачалца АВМ-аш болх беш хиина йоллаше а цхьа грамм баьцний хьоар даккхаязар «Победа», Цlеча Эсара, XIX партсъезда цlерагlча колхозашка. Техкача гучадаьлар цу юкъа баьца хьоар доаккхаш йола агрегаташ цу боахамашка мукх бокъабеш хиннилга.

Цу тайпара, лакхе дийца кхоачамбоацараш махуллацхагlа дlа цa доахе хьайбаш меца дисар кхерам ба.

А. ГАПУЕВ, Нохч-Гlалгlай республикий халкъа lалхьожама комитета инспектор; С. МАДАЕВ, «Грозненский рабочий» газета корреспондент; М. ХАМАТХАНОВ, тха спец. корр.

КЪАХЬЕГАМ IИЛМАН ЛАРДА ТIА ВIАШТIЕХЬБАККХАР

«Промавтоматика» яхача Грозненски lилма - производственни объединене (НПО) балха эффективность дуккхача дакъе гийша я цун ерригача структурни подразделенешка а доал дара боарамашка а къахьегам lилман ларда тlа вlаштlехьбаккхарах. Къахьегам lилман ларда тlа вlаштlехьбаьккха лархlа боагlа хадданза производствана юкъедоаладеш дола lилман карагlдьниираша дикагlа йола опыти вlашагlтеха хьахиннача, дикагlча тайпара техникеи нахи цхьан производственни процессе вlашагlтохача, материалехи къахьегама кхоачамехи эггара дикагlа пайда эца йиш хулийтача, хадданза къахьегама овсарле лакхъеча, коллективерчи наькъ унахцlено лакхеча новкъа къахьегам вlаштlехьбаьккха бале. Оаха дlаяхача пятилетке производствана юкъедихвар къахьегам lилман ларда тlа вlаштlехьбаккхара 400 совгlа гlулакх. Цар керттера лостам бар: къахьегама овсарле лакхъелга, кхалнахьа къахьегара хьалаш тоадар, балхара нах кlеамга дlабуврггбола хlама дар.

Уж гlулакхаш производствана юкъедахьарах 126 эзар сома пайда баьлар, 65 сат условно мукъавалийтар, 250 совгlа йолча кхалсага къахьегама хьал тоадаьд, дикка кlезигагlа хилар кулгаща хьега къа. Къахьегам lилман ларда тlа вlаштlехьбаккхара кулгалду НОТ-о цунна юкъевода 10 сат. Республикански конкурсе дика - лаьрхlар НОТ-ас беш бола болх, шоллагlа моттиг, сийлен грамота, ахчан премин хьожайир цуна.

Тхоай министерства отраслеви центраца айхха буазам лоаттабеш хилар бахьан долаш тхога йиш хул предприятешка къахьегама дикагlа йола методаши приемаши хаи - ханнахьа юкъейоалае а дlайоаржае а. Масала, 1980 шерен укх шера ялх беттан «Промавтоматика» яхача объединене кийч а дир. НОТ центре дlа а дахьийтар «къахьегама дикагlйолча приемеки методеи дола 8 инструкционни карта. Царех да электрически соединенеш миштахетта я хьожаш йола «ТПЭС» яха стенда тестер кийчъяр; блок — каркасашка проводаш тlаластара йола приспособленеш; фенташта хир дакхар, дlоагlаш токарни болх беш хьадар, кхыдараш.

Цу хана чухь НОТ-а центре гlолла тховш долча производствана юкъедоаладир оаха шиъ инструкционни карта. Цо йиш хилийтар токарни болх беча къахьегама овсарле 12 процент лакхъе.

1980 шера къахьегама дикагlа йола приемаши методаши lомайир оаха 150 гаргга волча саго. Камаьрша дlайовзийт ший опыт монтажникаш Е. В. Сенщевас, токара В. В. Вихляндцева, слесарь - сборщика С. Г. Коваленкос.

Къахьегама хьалаш тоадара къахьегама овсарле лакхъяра керттера бахьан а хиина дlаотташ латт. Цудухьа оаха электронно - монтажни цех эстетически кийчъяра проект оттайир, из эргайоаккхаш тоа а йир. Хlанз заводе цехаш, участкаш, балха моттигаш хоза кийчъяра конкурс кхайкаьяй.

Опытни завода коллективо дакъа лоац НОТ-е гlолла эггара болх дикагlа оттабара академика Губкина цlерагlча НТП-е Нохч - Гlалгlай НТО кхайкаьча конкурса юкъе.

Цхьайтталагlча пятилетке къаьстта моттиг дlалоац производствана доал дара структураш тоаяра. Цудухьа 1981—1985 шерашка «Промавтоматика» НПО lилма - технически прогресса, къахьегам lилман ларда тlа вlаштlехьбаккхара, социальни дегlайоалаяра комплексни плана цхьан раздела тlа лерхl объединенена организационни доал дарен юххера продукт юкъейоалаярен маькара система хьее. lилма - тохкама балха результаташта тlагlоллен оргпроектированеи йиш хулийтачоlгlа къахьегам бекъара а цунна копирование яра а схема эргаьккха тоевеш дикка рационализаци еш доь цхьадола гlулакхаш де а лерхl. lилма - технически проектни решенешта типизаци а унификаци а яро дикка кlезигбергба lилма разработкашна дlабода мах а хе а.

Автоматизированни йолча балха моттигашка опытно - конструкторски проектно - изыскательски балхаш юкъедоаладаро, инженерно - экономически инженерно - технически декхарашка ЭВМ-ах шерра пайда эцаро дикка кlезигбергба кулгалдара къахьегам. Цу дерригне а йиш хулийтарггьа объединене болхлой къахьегама овсарле лакхъе а тlакхеташ дола боарамаш цуи чотагlа кхетийта а.

А. ОПРИШКО,
Грозненски «Промавтоматика» НПО генеральни директор.

Доазол дехьара хоамаш

ВЬЕНТЬЯН. Социализм хьалъе йиш яц колониализмо юхедита сийдоана гlулакх — деша ца хар дlа ца даькхачи, культура даькъе кlоарга орrалонаш ца йича, аьлар халкъа дешара системе дешара шу чакхдалара хеташ Чемпассак яхача провинце хиннача миттинге къамаьл деш ЛНДР президента Суфанувонга. Провинце партийни комитетаеш халкъа lаьдала моттигерча органашеи кулгал я деш чакхъьннай боикха хиннача наха юкъера дешар-йоазув ца хар дlадаккхара кампани. Из бахьан долаш эзараш бола лоецаш lомабелар шоай наьна меттала дешен ладеи.

Президента дlайха бархьал аьлар образоване болхлошта, халкъа - кортамукъаленеи эсара бlухошта, халкъа дешера берригача активисташта шоай мехкахошта цар дешар хьехарах. Цо деррига дуккхача къамий дола лаоски халкъ тlахьийхар ЛНДР социализма ларданш йоккхача керда толамаш дахара.

ПАРИЖ. Французски Республика министрий совето къобалдир пачхьалкхен кхерамалеи суд дlаяккхарах дола законопроект. Президента канцеларе викало хоам баь махиллара, пачхьалкхен кхерамалеи хьакъехьа дола лупамаш дlахойодача хана гохнаргда геранинарча низий йоагl-йоагlача судий органаш.

Франце премьер - министра П. Моруас законопроект хьачуургда социалистически, коммунистически, кхыча аьрдахьарча партеи викалаш эггара дуккхагlа бола правительство юкъейоагlача къамаи собранега чlоагlдеаьнна.

СОЛСБЕРИ. «Фронта юхерча пачхаьалкхенашта» дестабилизаци яра тlадераядь республика ЮАР бlехагlулакхаш юхатохара тlахьехаш къамаьлаш дир Зимбабве президента К. Банана, Замбе президента К. Каунда.

Шийне сийне шу оттадаьча къамаьл деш замбийски пачхаьалкхена керте латтача К. Каунда белгалдир. «Преторе республикий фашистски режимо леладеча агрессивни бlехача гlулакхашта дукьала отташ Африка Къулбехьен шоай лоlамагlа долча мехкий цхьоагlо чlоагlъяьна яргйовниля».

МАНАГУА. Вlашагlкхийттача Штаташа Сальвадоре lаьдал бе деллача реакционни хунта гуччахьа леладу дунен халкъашта юкъерча терроризма гlулакхаш. Моттигерча непайоалоно хоам мабарра, цу мехка диктаторски режимо эха ца хеташ Никарагуа правительствагара хьалийхар массехи да хьалхагlа сальвадорски тlема кемас дlалаьцача никарагуански чкъорий дуцача кемах массехк эзар доллар дале деов аьнна. Эбаргий хьисапе тlалатар хилар Никарагуа территориальни хиш тlа.

Сальвадоре дlадига никарагуански ялхагlа кема да из.

ТОКИО. Ший тlема потенциал сихагlа алсамйовккхылга кхы дlаькха Японегара хьадийхар японски гlайренашкарча США герзашцоча низий командующе инарал-лейтенанта У. Джинпа. Токиорча кхыча мехкашкерча корреспондентий клубе «Советски тlема кхерам» ба лхаш кхера а беш цо тешабора «Японе тlема дукьала оттара низ вlалла а тоъам болаш бац» яхаш.

Американски инарало къаьстта тlагlертта дlадекар японски ВМС а ВВС-а чlоагlделга, Вашингтон царна тlадилла дига я Тайхача океана бассейна доиккхача даькъ тlа ха делга. Цо, У. Джинна дешаша аьлча, вlашагlкхийттача Штаташта горгурьга дунен кхача райопашка «цхий гlулакх дикагlа де». Пентагона воккхача инарал аьлар США-и Японен тlема технологи дlа-юха телара, герзаш цхьана хьадара шe раьза волга.

ВАШИНГТОН. Америка посольствашеи США кхьча представительствашеи довзол дехьа шпионски гlулакхаш леладара шерра пайда эц центральни разведовательни управлене агентех. Из бакъду «Каверт Экшн» яхача журнало вргlан кепатехача материало. Журнало цlераш йоах «дипломатий» маскаш а ехха цхьадолча мехкашка шоай гlулакхаш леладеча ЦРУ агентий. Цу мехкех я Канада, Греци, Центрально - Африкански Республика, Либери, Малайзи, Маврике, Гана, Нигери, Сенегал, Судан, Швейцари.

«Каверт Экшн» ядерох Оттаверча США посольства шоллагlа секретарь ва яхаш вола Джон Маркс хьалха болх беш хинпав Ризек Гаагей. Ганерча американски посольства балхахо Ф. Рингдал Чаде, пул тlехьа Маврике ЦРУ резидент хиннав. Хlанз ший болх Греце беш вола У. Маккарш Джакарте хинпав хьалха.

(ТАСС).

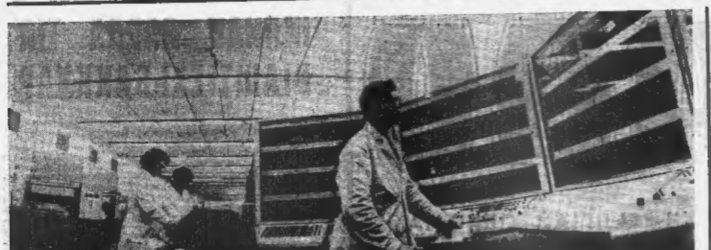

Сагъ ший ихела да ва

ШОАЙ ЗАМАН НАХ ХЬАЛКХЕБЕ ГӀЕРТ

Берригa советски нах санна, КПСС XXVI съезда решенеш кхоачашъяра хьинаре къахьегаш ба Наьсарен районна къахьегамхой а. Толаме кхоачашъеш хьабоагӀа уж цхьайтталагӀча пятилетка хьалхарча шера планаш. ДукхагӀйолча промышленни а торгови а предприятеша хьал хьалха кхоачашдаьд шоай производственни декхараш.

Хьалхе кийчо а яь хӀанз ялет чуаца болабенниб кхаш леладераш, республикански социалистически яхье хьалхара моттигаш йоахаш къахьегаш ба фермашкара болхлой а. Производственни гӀулакхашца кийса къахьегамхошта, бахача наха коммунистически кхетам балара балхи наьха санна теркам тӀабохийт парте райкомо, юкъхьанцарча партийни организацеша. Къаьстта чӀоагӀа уйла тӀа а йохийташ, теркаме лелабе бевш ба дика духьаларa кхетам балара болх.

Коммунистически идейности бокъонца йола материалистически мировоззрени хургӀолаш наха кхетам болалургбац цар уйлашцара а гӀулакхашцара а дӀалхача оамах юкъдисараш, къаьстта цхьаболча нахах геттара чӀоагӀа лета дола дина гӀулакхаш дӀа а доахаш мара. «Идеологически, политико-кхетама болх дӀахо тоабарах» парте Центральни Комитета сопам, КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома X пленумен тха районни комитета XV пленумен решенеш кхоачаш а еш, бахача наха юкъе бу атеистически болх тӀа-тӀа тоабу районни партийни организацé. ШерагӀа а дикагӀа а ю районе Ӏилма-атеистически знанешта пропаганда, дика идеологени тайп-тайпарча мурдий тоабей гӀулакхаштей критика. Ши бӀаьнел совгӀа лектораш, политинформатораш агитатораш ба районе хӀанз атеистически болх беш.

Дикка къахьийгад КПСС райкомо уж кадраш кийчъяре. Иштта, дӀадаьча дешара шера политически дешара системе тайп-тайпарча формашка Ӏилман атеизм Ӏомаеш 318 саг вар. Ӏилма-атеистически темах къамаьлаш дергдола 147 лектор кийчвара 2 семинарски группа а йолаш. Цига дешаш бар интеллигенцие викалаш.

Цул совгӀа, 13 саг хилар тха республикански атеистически школе дешаш. Царна юкъе бар хӀанз бахача наха юкъе атеистически болх беш бола Наьсарен райисполкома председателя заместитель М. Пугоев а, иштта кхыбараш а санна бола болхлой. Цар массане а гӀалгӀай метала еш шоай лекцеш. Кердача дешара шера а из болх дӀахо кӀоаргбе лаьрхӀад КПСС райкомо, юкъхьанцарча партийни организацеша. Лектораш — атеисташ кийчбара а цар квалификаци лаккъяра а тӀаберзабаь 215 саг чу а воагӀаш йола 2 семинарски группа хургӀолаш я партийни дешара системе атеизма проблемаш Ӏомаеш. Царех дукхагӀбараш юкъерча а бархӀ шерарча а школай хьехархой, медицински болхлой ба, уж дукхагӀча даькъе лаккхера образовани йолеш а ба.

Цар лекцеш еш, доакладаши беседаши ю, цхьаццаболча динах тешарацца къаьсткъаьста болх бу.

Белгалдаьккха дезаш да, тӀеххьарча шерашка из болх дикка хьинарегӀа беш хилар. Масала, нагахьа санна 1977 — 1978 шерашка районе Ӏилма-атеистически темаех 256 лекци йийша хиннаяле, тӀеххьарча шин шера 729 лекци йийшай цу темаех. 125 лекци йийшай районе гӀалгӀай меттала.

Районе беча дина духьаларча балха юкъе дукха дакъа лоац политически дешара системе атеистически дешаш Ӏомадеш бараша. Уж 824 саг вар чекхдаьннача дешара шера. Цар каст-каста ю доакладаш, беседаш, лекцеш хӀаьта массаза а шоаш нахаца къамаьл де болхаш дика кийчбале а болхар.

КПСС райкома а юкъханцарча партийни организацеша а атеистически дешаех йола лекционни пропаганда тоаяра чӀоагӀа теркам тӀабахийтар бахьан долаш лектораш а семинарашка ладувгӀараш а чӀоагӀа бехктонхаме а хеташ леладе баьнаб рефераташ лекцеш кийчъяра гӀулакх. Иштта, 1980 — 1981 дешара шера ши бӀаьнел совгӀа лекция реферати кийчъяьй цар интернациональни атеистически темаех.

Атеистически болх айбара дикка новкъостал ду тхона цаӀ дола лекционни ди чакхдахаро. Цу дийнахьа лекцеш еш массеха предприяте, учреждене, совхозе. Къаьстта дика сарцагӀйоал цу гӀулакха парте райкома лекторски группа.

Юрташка бахача наха юкъе беча идейно-политически балха чӀоагӀа лоархӀамерча формаех цаӀ я гражданий сходаш. Дика традици а хинна дӀаоттад из гӀулакх. Цу сходашка хул дӀенача дег тӀара деш доле, эттара наха чӀоагӀагӀа дагадоахаш долча дешаех дола къамаьлаш.

1300 саг юкъе а волаш йола 32 мурдий тоаба яр тха районе кхоъ-дӀь шу хьалха. Уж бар Кунта-Хьажий, Батал-Хьажий, Арсанов Дене, кхычар вирдехьа бола нах. ХӀамма а юхадзабенна а боацаш гуччахьа леладора цар закон ца могийташ дола гӀулакхаш. ХӀара кӀирагӀа цкъаза оршот бус вӀашагӀбетталора Кунта-Хьажий мурдаш зерате, цига шинкхаь салъата зикараш дора, цкъаза кагий нах а бераш а юкъе а кхувлаш. Иштта цхьаьца гӀулакхаш леладора кхыча мурдаша а.

Парте райкомой, райисполкомой сопам бир бусалба дийца дувзадена ширдаьна, тӀехьадиса вене гӀулакхаш юрта сходашка хоадамболлаш дувца аьнна, къаьстта дина керте латта нах хьоабеш. СурхотӀе, ТӀой Юртей хилар хьалхагӀа уж сходаш, цар гучадаьккхар духхагӀа болча наха дина дувзадена хула во гӀулакхаш ца эшалга.

Кхыча юрташка хиннача цу тайпарча сходашка иштта бийцар шоай юрташкара дина хьалхаьеттараш — моллаш, мурдий тхьамдаш, турнхаш, кхыбараш, хӀаьта цар леладеча гӀулакхашта чӀоагӀа рагза боацаш, тӀехьадисараш ца леладелга царгара чӀоагӀа хьа а дехаш дийцар. Цу мероприятеех бокиха пайда баьнниб. Нагахьа мара кийлац хӀана зерате бийсаш, зикараш, кхыдола законо ца могийташ дола гӀулакхаш. СССР Министрий Совето бокъо а енна тха районе регистраци яь я шиь бусалба ди лелабеш йола мурдий тоаба. ЦаӀ СурхотӀеи цаӀ Назранеи. Царна юкъе воагӀаш за 730 бусалба ди лелабеш вола саг. Цар лелабеш болча балха тӀахьожам беш я юрта Советаши дика гӀулакхаш кийса леладей хьожаш йола комиссеши.

Наьсарен районерча хӀара юрта Совете я хӀана болх беш дина культай хьакъехьара законаш кийса чакхдовкхий хьожаш йола комиссеш. Цу комиссешта юкъерчарех бокъонца болх бергбараши балха юстара гӀертараши къоаста а баь цар керда составаш чӀоагӀьяй райисполкомо. Цу ерригача комиссешта кулгалдеш я райисполкома вӀашатӀьелла координационни Совет. Цо уттаю Ӏилма - атеистически балхе, керда обрядаш вахара юкъедахьара, кхыйола планаш, уж кхоачаш миштта ю хьожаш тӀахьожам а лоаттабеш. Цу Совето дийцаб Пхьилекъонгий-Юртарча Хьусен-Хьажий мурдаша шоай устаза диллача зератах дола дош. Из хӀама дина культех дола советски закон толхадар лаьрхӀар Совето, цу хьакъехьа сопам тӀа а эшаш.

Атеистически балха а тӀехьадисараш духьаларча къовсама а хьакъехьара дешаш каст-каста дувц КПСС райкома бюрошка, пленумашка, партактива собранешка, партийни собранешка, сессешка, юрта сходашка, кхычахьа. Духхьал укх тӀеххьарча шин шера дийцад «Дина культех дола законаш кхоачашдарахи кагирхошта юкъера кхетама болх тоабарахь», «Интернациональни, атеистически кхетам балара дехарех», иштта кхыдола дешаш. Дика латт из болх ТӀой-Юртей Долакх-Юртей. «10 лет Октября» яхача совхоза партийни организацеси цу юртий общественностей кӀезига къахьийгадац бахача наха юкъера тӀехьадиса во гӀулакхаш дӀадахара.

Моттигашка беча атеистически балха дестам теладa а йоахо ю КПСС райкомо. 1980 шера сентябрь бетта КПСС райкомо чӀоагӀьяй районе беча атеистически балха кулгалдаре а цунна координаци яра а йола керда Совет. Цунна юкъевоагӀа 15 саг. Укх тайпара секцеш я Совете: атеистий кадраш кийчъяра, кагирхошта юкъе беча атеистически балха кулгалдара, динах тешарацца индивидуальни болх бара, иштта кхыйола секцеш.

Отталча планага хьежжа хан - ханнахьа гуллу совет, атеистически балха кулгалдара дешаех йолча юкъханцарча партийни организацей докладешка ладувгӀ. Йоккхача партийни организацешка вӀашагӀтехача Советий балхага хьож, хӀаьта секцеш хьеш лекцеш, докладаш миннта отталь. Ӏилма-атеистически болх миштта дӀабахьа беа хьех юкъханцарча партийни организацешка атеистически балха кулгалдеш болча организатораша. Цу дерригене новкъостал ду юкъханцарча партийни организацешка атеистически балха кулгалдеш болча идеологически бӀухошта.

Атеистически болх дика лелабу тха районе «Электроинструмент» завода, совхоз-техникума, райбольница, №№ 1, 2, 3 йолча юкъерча школа, трикотажни фабрика партийни организацеша. Цига хан-ханнахьа еш атеистически темаех йола лекцеш, докладаши беседаши ю, хаттарийи жоппий сайренаш чакхйоаш, Ӏилма-атеистически темаех конференцеш ю. Масала, дукха ца йоалаш хилар медицински болхлоша кийчъяь цу тайпара конференци. Из яр бахача наха атеистически кхетам лучара медицински болхлой лоархӀам лаихбара хетаь.

1 июле чакхъяьлар тха районе культпросветучреждений семинар, бахача наха атеистически кхетам лугадиаргӀа вӀашгӀехьдаьккхара де эшарех дийцар цига.

КПСС обкома X пленума решенеш кхоачашъеш, юрташка бахача наха юкъе бу атеистически болх дикка айбаьб районa партийни организацешех идеологически учрежденешех. Дилла а болх беш 328 шагӀяро лектори я районе, цар чулоац 4100 саг. Царех дукхагӀбараш цӀенпоиной, ха яха нах, пенсионераш ба. ХӀара лекторна керте латташ кулгалхо ва, бетта шозза гул а бу по ладувгӀараш, хьалхе а оттаьча дешара планех ю занятеш а. Лекторешка ю беседаш кергтерча даькъе интернациональни, атеистически темаех я.

Дина духьаларча балха кхыйола формаш я дукха я оаха пайда эцаш. Из балх тоабара чӀоагӀа теркам тӀабохийташ я тха районни партийни организаци.

Цхьабакъда, кхоачамбоацараш а да цу хьакъехьа оаха беча балха тӀа. Тайп-тайпарча вирдех болча мурдий тоъал дукха гозбаш я тха районе хӀанз а. Хьалха санна, гуччахьа болх беш беце а юкъ-юкъе цхьаццa це доагӀер гучадаьл царгара. ХӀаьта Яндаре, Долакъхий-Юрт, БурокӀалхе, Экажкъонгий-Юрт санна йолча цхьаццайолча моттигашка тӀеххьарча ханнахша болх зо бора дина культех дола законаш телхадой хьожаш йолча комиссеша, царна юкъе динах тешаш бола нах а кийсбеннабар.

Уж кхоачамбоацараш дӀадахара гӀерзаль я дукха ха йоаце КПСС РК бюрос чӀоагӀъяь атеистически кхетам балара гӀулакх айдара йола мероприятеш. Цу мероприятешаа чулоац кхетама болх лелабеш йола еррига учрежденеш масе тайпара методаши формаши. Бехктонхаме декхараш да бюро социмо царна массанеча хьалхашка оттадьараш. Уж декхараш XXVI съездо дӀадеххача тийлара шо тӀа а бахийта кхоачашдара къахьегаш я тха районни партийни организаци.

Н. МУЦОЛЬГОВ,
парте Наьсарен райкома пропагандаи агитацеи отдела заведующи.

ХӀанз 2,5 миллион саг вахаш Советски Союзе йоккхагӀъярех йола город Киев социально - экономически дегӀайоалаяра проблемаш къестаю городской боахама управлени яра комплексни автоматизированни система — АСУ «КИЕВ» — новкъъосталца.

1980 шера болх бе йолалийтар Киева боахама управлени эргальнкхa тоаяра керттерча лостамагӀа дола 165 комплексни декхар чулоацаш йола цун эггара хьалхара аргӀа. ХӀаьта, шу чанхдоаллаш из система юкъейоалаярах баьцна пайда ши миллион сомал тӀехбаьлар. АСУ «КИЕВ» лелаераш керттерча даькъе горисполкома отделаши, управленеши я.

ХӀанз кийчъеш йола автоматически система шоллагӀа аргӀа промышленни эксплуатаце дӀаяла лерхӀ 1983 шера. Цун дакъа а лоархӀаш цунна чуйоагӀаш хургьяй «Транспорт» санна йола программа. Цо торо хулийтаргъял городской магистралашка транспорт лелалга лакхе, гонахьара Ӏалам бӀехделга кӀезигдайта. «Къахьегама ресурсаш» яхача программа новкъостал дергда балха хӀа йоаелгeн кадраш балхара дӀаовлилгей кӀезигде.

СУРТА ТӀА: УССР АН кибернетика института вычислительни центра машинни зал.

В. КАВАШКИНЕЙ
В. РЕПИКЕЙ
сурт.
ТАСС фотохроника.

СОВЕТАШИ ВАХАРИ

ДЕПУТАТИЙ ДЕНАЛ АЙДЕННАД

Совета депутатий керттера декхар да парте съездо хьалхашка оттадаь декхараш, КПСС ЦК Отчетни доклада тӀа белгалдаь положенеш, съездо чӀоагӀдаь «1981-1985 шерашка а 1990 шерага кхаччалца а СССР экономически социальни дегӀайоалаяра керттера лостамаш» кхоачашдар.

КПСС XXVI съезда решенешца, халкъа депутатий поселкови, юрта (станични) Совета хьакъехьарча Нохч-ГӀалгӀай АССР Законаца, депутата статусах долча Законаца, кхыча законодательни документашца хьалхе а лелаеш, Ассински станични Совета исполкомо Совета массазарча комиссей, депутатски группай, общественни организацей болх вӀаштӀехьа а боахаш, тӀаберзабу станица экономически социально-культурни дегӀайоалаяра, хьалкъа образоване, унахцӀено лораяра, бахача наха торговии бытовой гӀулакхаш дара, станица территоре тӀа социалистически законности правопорядока чӀоагӀьяра а кхыдоза пачхаьалкхена лоархӀаме а дешаш къестадара.

Станични Совета чуйоагӀаш 8 массазара комисси я. Укх шера хӀара комиссе массехк заседани яьй, хӀаьта шига балха планаш чӀоагӀъяьй, уж кхоачашгьяра чакхъяха мероприятеш оттаьяй, сеготагӀа дола дешаш дийцад.

Юртара моттигаш тоаярех наькъаш дахкарех дешашка хьожаш йолча массазарча комиссе (председатель В. И. Долженко) дийцад станицера стадион тоаярах дола дош. Цу балла юкъеоза лаьрхӀар комсомольцаш, кагирхой, XX-ча партсъезда цӀерагӀча колхозо материалашца, техникаца новкъостал дича тоае йиш йолаш я стадион. Массазарча комиссе членашта А. Я. Левашовеи И. Е. Родионовеи тӀадиллаадар стадион тоаяра де дезар белгал а доахкаш хьадда предложенеш кийчъелга, цу деша колхоза кулгалхошца дага а баьнна.

Иштта дийцад Ассински станице совхоз-завода йолча оагӀорахьа салоӀа зона ярах дола дош а. Цу денага хьажа а хьежа, шовзтта бакъахьа хетар исполкомага хьахайтилга тӀадиллар депутаташта В. И. Долженконеи М. Х. Хакимовнеи. Из дош дикаг кхоачашдаьд.

Совета исполкомо XX партсъезда цӀерагӀча колхоза практически новкъостал ду юртбоахама культураштa оасар де нах оарцагӀбоахаш. Масала, КПСС Сунженски райкомой райисполкомой кийтача планагӀа 15 гектара дезаш хинна оасар 15,4 гектара тӀа дир.

КӀезиг дукха доккхагӀа хинна гражданий шоай доалахьара подсобни боахаш. Масала, 1980 шера наькха шоай доалахьа 277 бежан дар, 1981 шера — 378.

ХӀара шера гражданий боахамаша йоах 750 тонн хьаьмаш, 1150 тонн коартолаш, 400 тонн баьцадаараш, 600 тонн сом, 1000 тонн шура, 214 тонн дулх, кхы продукци.

Совета исполкомо хьайбаш лелаяра товарищески общество вӀашагӀйоллара де дезар даьд, цун членашта доаккхар кходе лаьттан участкаш ейнай. Цудухьа хӀанз цар шоай сон шура пачхаьалкхенга йоах. Масала, хьалхарча ах шера планагӀа бахача нахагара эца езаш яр 158 центнер шура, хӀаьта пхе бетта яйцай 116 центнер, дезагара да массаза доал дукхагӀа йоак наха шура пачхаьалкхенга.

Станице бахача наха хало хьег хурсхаш, Ӏасилгаш, кӀорапаш эца моттиг ца хиларах хӀаьта уж массаза а ххар мо. Къулбаседа - ХӀирацлахьа а ухаш базар тӀара кйеш я.

Станични Совета депутатски группо дукха кхоачамбоацараш тучадаьхад XX партсъезда цӀерагӀча колхозера. 43 гектара тӀара нарсаш ханнахь пасар ца деш йитарах яйнаргаш лаьраӀа яр, хӀаьта уж тӀера дӀа а яьха яхы культураш царна меттел дӀае лаьрхӀачи колхоза правленега из дайтанзар депутаташа. 1981 шера 10 июне чакхдаьккхар из оасар керттера агроном А. Я. Левашов керте а волаш депутаташа нах оарцагӀа а баьля.

Депутатски группана гучадаьлар цу колхозе боабацараш во лелаеш, уж чуйоахка моттиг бӀеха, тӀаьда хилар, кошка доакъар, вӀалхьарцар де ча хьа ца кхухьилга. Цу хьакъехьа къамаьл хилар керттерча зоотехникаца А. С. Кухноца. Уж кхоачамбоацараш дӀадахара цхьа ди ха елар.

Юрта боахама гӀулакхашта йолча массазарча комиссе (председатель Н. Ф. Рябинин) даькъа даьцар «Доахана Ӏа данкхара лелаймах», «ВӀашта юкъе кхашка дергдолча балхашта колхоз кийчъялярах» дола а кхы тайпа а дешаш къоастадеча. Хьайбаш леладеча фермай балха тӀарча кхоачамбоацарех цаӀ шой ханнахьа хьайбаш ца кхабар, барда ца кхахьар, царна теш доакъар дукхагӀча хала во хилар долга.

Геттара во леладу кормоцехе доакъар кийчдара гӀулакх, духхьал къахьегам лергтӀа вӀашӀехьа ца баккхар бахьан долаш кормоцеха нахах кхоалагӀа дакъа мара болх беш дац. ЧӀоагӀа во хьал эттадар ЧималгӀарча № 4 йолча шурий-товарни ферме. Цига хӀара Ӏаттагера 2,3 килограмм мара шура яккхацар, цхьа дакъа шура лечкъайора. Депутаташа могадарах из ферма кхача моттиге дӀайихьай.

Лакхе дийцача кхоачамбоацарашта колхоза правлене председатела М. А. Кипаеви керттерча зоотехника А. С. Кухнойи уйла тӀаерзайир Совета исполкомо.

Культпросветучреждене й балха гӀулакхаш, медицински гӀулакхаш делга, санитарни хьал тоадеча лоархӀаме моттиг дӀалоац культураи унахцӀено лораярен дешашта йолча массазарча комиссе (председатель Н. П. Бондарь). Цун цхьан заседани Ассински культура ЦӀен директора Л. Н. Мишустинас хоам бир колхоза хьайбаш леладеча фермашка культура денош чакхдоахаш хилараа, доакъа Ӏа доаккхача хана фермашка деча гӀулакхий хьакъехьа. Фермашка кхай художественни самодеятельноста доакъашхой, юрта а берий а библиотекай, быта ЦӀен болхлой, медикаш юкъе а болаш йола агитбригада.

Укх шера май бетта хиннача исполкома заседане чӀоагӀйир кхашка цхьатарра балхаш дӀадоладеннача ханa КПСС XXVI съездо хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдеш боахкача къахьегамхошта дергдолча гӀулакхашта культура ЦӀено чакхъяха езаш йола мероприятеш.

Социалистически законностех общественни порядок лораярен дешашта йолча массазарча комиссе (председатель Н. И. Ткачев) заседание ладийгӀар РОВД участкови инспектора П. Е. Новиковa баьча балхах йолча отчетага. Белгалдаьккхар участкови инспектора станица территоре тӀа правопорядок чӀоагӀъяра белгалара болх баь хилар. Пхьабакъда, хӀанзачул тӀехьагӀа а дукха къахьега дезаргдолча хьал тӀа да зуламаши общественни порядок телхаелгеи. Станице дӀадалаза да тӀехдоахаш маларчаш мелар, хулиганство, пачхаьалкхеи бахача нахьеи доалахьара хӀамаш лечкъаьр санна дола во гӀулакхаш, кхенза бараша геттара юхамаччахьа хӀамаш леладеш а моттигаш я.

Комиссе XX партсъезда цӀерагӀча колхозеи совхоз-заводеи кулгалхой уйла тӀаерзайир шоай лоӀамеча халкъа дружиний, новкъостий судий, станица территоре тӀа общественни порядок чӀоагӀъяра милице органашта практически новкъостал деча профилактика советий болх тоабе безаш хилара.

ХӀара денна общественна эшаш дола дешаш къестадара шин еррига уйла тӀайохийташ а цу гӀулакха чӀоагӀа къахьегаш а я халкъа депутатий Ассински Совета исполком, цудухьа со теш, тха юрта бахача наькъ хьал тоадара цо дӀахо а тӀайийрова болх бертболах.

А. ТОРШИНА,
халкъа депутатий Ассински станични Совета исполкома председатела заместитель.

КАРАГӀДУВЛАРАШ — ДЕГАШ ХЬЕСТАШ

Письмой обзор

Нохч-ГӀалгӀай къахьегамхоша динача производственни хьоахамашца чакхдаьккхад цхьайтталагӀча пятилетка хьалхара ах шу. БӀубенна къахьегаш дӀадоладаьд цар шоллагӀа ах шу а. Укх тӀеххьарча хана дукха каьхаташ ух редакце республика халкъа боахаме тайп-тайпарча доакъошна къахьегаш барашта карагӀдувлалча производственни толамех, хьинар кхо па деш къахьегаш болча дикача нахах, тӀайийца лекхараш толаме кхоачашдеш хиларах лаьца. Царех цхьадарий лоацца чулоацам бовийт оаха тахан кепатехача письмой обзора тӀа.

«ХӀара балха дийнахьа хьадер дукхагӀа хилийта!» яхача девизагӀа шерра социалистически яхь йоаржаьча «Южспецэнергоремонт» яхача специализированни предприяте Грозненски филиала болхлоша доахача производственни толамех лаьца дувц «Грозэнерго» оператора **Х. Суруджиева**. Дерригача технико-экономически хьокхамий ах шера план ханал шийтта ди хьалха кхоачашъяьй цар. Дукха балхаш даьд цар шоллагӀча теплоэлектроцентрала «ГОЭЛРО плана 60 шу дизара» цӀерагӀча цхьоалагӀча электростанце. Дика болх а беш, социалистически яхье хьалха латташ хиларие белгалбаьнна ба укхаза ремонтникаш Б. Кравченко, Х. Абдулкеримов, В. Филиппов кхыбараш.

«Мехкдаьтахошта — иладал совгӀа мовхьаш» яхаш корта а болаш я пенсионера **А. Тищенкос** яьль информаци. Цу тӀа автора хоам бу мовхьаш дӀа-хьа дахьара ах шера план технологически транспорта староглозненски управлене коллективо ханал ах бутт хьалха кхоачашъяь хиларах. Ах шера планагӀа лаьрхӀачул совгӀа мехкдаьтахошкеи бурудеттарашкеи дӀакхаьчад 17 эзар совгӀа тонн халкъа боахама мовхаш. Къахьегама оасарле лаккъяра задани итт процент тӀехкхоачашъяьй. Иштта дика да кхыдола технико-экономически хьокхамаш а.

Социалистически яхье хьалха а латташ, башха-дика толамаш доахаш хиларча белгалбаьнна ба водителаш Вахабов Нура, Абраменко Иван, Калиниченко Анатолий, Дахшукаев Аламат, Магомадов Бахьаудин, Торбин Александр, Иваненко Александр, кхыбараш. Цхьаккха смена дӀаяхийтац цаь шоай норман 140 — 160 процент кхоачаш ца еш.

Иштта шоаш тӀаийца декхараш тӀехкхоачаш деш «Грознефть» объединене гӀишлон-монтажни управлене гӀишлонхой хьабоагӀаш хиларах а дувц автора дӀахо.

«Вагонаш сепа лоаттаелга дӀадаьнка» яхаш корта а болаш я «Знамя коммунизма» яхача Шалински районни газета болхлочо **А. Мунураева** яьль корреспонденци. Цу тӀа автора дувц «Аргун» яхача станце, «Промжелдортранс» яхача Аргунски предприяте коллективаша доахача къахьегама толамех, кийсача кхоачамбоацарех лаьца. Масала, «Промжелдортранс» коллективо мовхьаш тӀадоттарен тӀера Ӏодахарен пачхаьалкхен план 102,2 процент кхоачашъю. НорматвагӀа мара поездаш сеца ца леттайтара йола задании а толаме кхоачашъяьй Аргунски машинияькъахоша.

Цхьабакъда, иштта болх бу ала йиш яц машиниаькъа «Аргун» яхача станце коллективо. Мовхьаш тӀадоттарен тӀера Ӏодахарен план кхоачашъяь яц а, йоагӀачул дукхагӀа ха яккхийтай цар вагонашка 345 сахьате. Цох дукха зе хул пачхаьалкхена. Цу гӀулакха дукха сагота вац станце начальник Р. Мазов, хӀаьа аьлча, гӀод текхаш яц я Грозненски чашиниькъа отделене коллектив. Цу гӀулакха кон Маазов бехктонхаме уваре из ца хила а терлора.

«Аргун» станце гӀулакх деш йолча предприятешта юкъе текхача гӀодага диллача «рекордсмен» зархӀа мегаргйолаш я Нохч-ГӀалгӀай цементни завод. Ер шу доладелча дена йоагӀачул дукхагӀа мовхьаш тӀадолаш е уж тӀадотта дезаш вагонаш лоаттахрах 19390 совгӀа сом гӀод текхад цо. Укх шера хьалхарча пхе бетта 5381 сом духхьал кола хьалхарча ах бетта 4732 сом гӀод текхад гӀишлон материалийи гӀишлон индустрен Аргунски комбината коллективо. Царел дукха тӀехьаьюсаш яц шекар доаккхача завода коллектив а. ЙоагӀачул дукхагӀа 34 вагон лоаттаярах укх шера хьалхарча кваетале цо текхад 3584 сом гӀод. Уж санна дола гӀулакхаш а кийсдуш гӀод текхарех я «Октябрьский», «Сержень-Юртовский» яхача кхоча кхеча совхозаш, Курчалоевски пищекомбинат, дукха комбинат, яхаш белгалдоах автора.

ДӀахо уж гӀулакхаш да мегаргдолаш ца хилар е, уж кхоачамбоацараш дӀадахара партийни советски органаш оарцагӀьала езаш хилар а дувц автора.

«Физкультура хьехархо» яхаш корта а болаш я СССР физически культуран спортен отличника, «Мединструмент» завода гражданский оборона начальника **Н. Борисова** яьль зарисовка. Шашкашта волча спорта мастерала кандидат ва Касумов Мовсар, яхаш язду из. Новогрозненски юкъерча школе физкультура хьехархо волаш болх беш ва Мовсар. Из школа йистеяькхай по. Итт класс яьккхачул тӀехьагӀа Советски Эскаре гӀулакх деш хилар из. Ше пита гӀулакх даь хьалха школе физкультура хьехархо волаш болх а беш. Нохч-ГӀалгӀай пачхаьалкхен университета спортфаке заочно деша волавелар Мовсар. Халдакза ловзаш ва из футболах, теннисах, шашках. ЦхьоалагӀа спортивни разряд еиай цунна футболахи настольни теннисахи.

Мовсара хӀана чакхъяьккхай университет, хьанийцад физкультурен спортен дьакхархочув диплом. Новогрозный яхача юрта цо вӀашагӀьеллай шашкай секци. Цу секце цо Ӏомабеш бараш дакъа лоацаш хинней района, республика, «Урожай» яхача общества Российски совета яхьашка. Массаза а цу яхьашка хьалхара моттигаш йоахаш хьабоагӀа уж. Мовсара 16 сага хьожаяйтай цхьоалагӀа разряд шашкехи теннисахи ловзарах, хӀаьта шийх хинаа шашкашка спорта мастера кандидат.

«Конкурс» яхаш корта а болаш я ВОФ республикански отделене яьль заметка. Нохч-ГӀалгӀай АССР 60 шу дизарцеи Нохч-ГӀалгӀайчене Россех дӀакхийтта 200 шу дизарцеи дувзадена ВОФ республикански отделене, ВЛКСМ Нохч-ГӀалгӀай обкомо, «Союзпечать» яхача республикански агентства Нохч-ГӀалгӀай АССР-а хегаль маркай дикагӀйола коллекция кийчъяра йола конкурс кхайкальи.

Маркай коллекце хьагойта дезаш да Советски Ӏаьдал оттадара Нохч-ГӀалгӀайчено лоаттабаь къовсам граждански Силлахь-боккха Даймехкий тӀемаш лаьттача шераша гойта кхонахчали турпалали, халкъий доттагӀал, промышленности юрта боахама дегӀабоалабеча наргӀдийнараш, я кхы дӀ.

Конкурсе дакъа лоацача хӀаране е коллективна яь коллекци хьайта еза конкурсе. ДикагӀйолча кхаь коллекцена дургда дипломаш, выставочни медалаш — дошо, дото, борза, иштта филателистически сувенираш. Коллекцеш укх шера 15 ноябрга кхачалехьа дӀакхача еза ВОФ республикански отделене.

Тха штате воацача корреспондента **К. Марзоева** яьль корреспонденци я «Кхоачашхина дагалаьттар» яха корта а болаш. Цу тӀа автора дувц дукха ха йоацаш Нохч-ГӀалгӀайчен книжни издательства кепатехача гӀалгӀай писатела А.-Г. С. Гойгова книгах. Дешахьалхен тӀа яхачох книжкана юкъеяхай писатела дикагӀйола произведенеш.

СОВГӀАТАШ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

КЪАХЬЕГАМХОШТА «КЪАХЬЕГАМА ВЕТЕРАН» ЯХА МЕДАЛЬ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лаккхерча Совета Президиума

УКАЗ

1974 шера 18 январерча СССР Лаккхерча Совета Президиума Указага хьежжа дукхача шерашка дӀеха къахьегараи къахьегане карагӀдьаккхарий хам беш СССР Лаккхерча Совета Президиума цӀерагӀа «Къахьегама ветеран» яха медаль лойла

СТАРОПРОМЫСЛОВСКИ РАЙОНЕ

«Севкавкоопстрой» яхача треста № 5 йолча ПМК гӀолла:

Бехтоев Василий Андреевича — столяра.

«Грознефть» яхача объединене тампонажни конторa гӀолла:

Детистова Надежда Александровнана — болхлочоа.
Коробкова Мария Севостьяновнана — керттерча бухгалтера заместителa.
Прокутин Владимир Андреевича — машиниста.
Чайкин Михаил Федоровича — пенсионера.

№ 11 йолча профтехучилище гӀолла:

Котиев Таге Ӏумара — инструментальщика.
Богомолова Мария Илларионовнана — кастелянана.

Нохч-ГӀалгӀай транспортни управлене ПАП-5 гӀолла:

Головина Мария Егоровнана — керттерча бухгалтера.

«Терек» яхача мебельно-дахчах хӀамаш еча производственни объединене гӀолла:

Быкова Евгения Георгиевнана — йоккхагӀйолча экономиста.
Газизова Раиса Дмитриевнана — кассира.
Кива Лидия Александровнана — лабораторе начальника.
Мартынова Тамара Васильевнана — бухгалтера.
Неробова Юлия Фроловнана — раскройщицана.
Нечаева Раиса Сергеевнана — станочникий бригадира.
Пучкина Мария Степановнана — шлифовщицана.
Редкарчев Алексей Георгиевича — шлифовщика.
Самойлов Василий Максимовича — болхлочоа.
Шалаева Лидия Филатовнана — пенсионеркана.

Халкъа образоване районни отделе гӀолла:

Мирошниченкова Анастасия Максимовнана — пенсионеркана.

«Чечингсельстрой» тресте гӀолла:

Подопригора Таисия Трофимовнана — пенсионеркана.

«Грознефть» яхача объединене ПМК гӀолла:

Солошенков Леонид Сидоровича — слесаря.
Еркин Петр Ивановича — пенсионера.
Черепков Василий Уколовича — машиниста.

Чурча гӀулакхий районни отделе гӀолла:

Кисталова Нурания Гарафовнана — пенсионеркана.

№ 10 йолча юкъерча школе гӀолла:

Золотухина Александра Григорьевнана — пенсионеркана.
Дорофеева Нина Петровнана — воспитателa.

Ялата продуктий управлене Артемовски элеваторе гӀолла:

Гавопенко Николай Даниловича — шофера.

№ 6 йолча городской больнице гӀолла:

Мироненко - Городнинская Галина Андреевнана — медсестрана.
Матюх Валентина Степановнана — медсестрана.
Еремченко Евдокия Григорьевнана — санитаркана.
Вершинина Надежда Митрофановнана — лора.

№ 7 йолча треста Грозненски МУС автобазе гӀолла:

Гридиева Юлия Петровнана — пенсионеркана.

Нохч-ГӀалгӀай транспортни управлене 1737-ча автоколонне гӀолла:

Дедашид Георгий Нерсесовича — водителa.

№ 49 йолча юкъерча школе гӀолла:

Кольмина Ольга Константиновнана — пенсионеркана.

№ 55 йолча юкъерча школе гӀолла:

Волкова Наталья Ефимовнана — хьехархочоа.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лаккхерча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГӀалгӀай АССР Лаккхерча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВКИНЬКИН.

г. Грозный
1981 шу. 15 июнь.

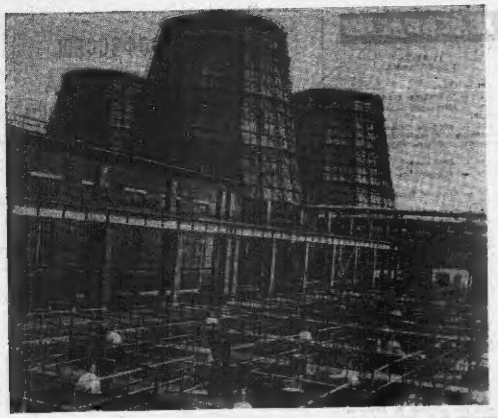

СВЕРДЛОВСКИ ОБЛАСТЬ. Мехка къьнагӀа дрех йолча Верх-Исетски металлургически заводе кийч а ль болх бе йоза лийтай йоккхагӀьярех йолча комплекса — дени-буса 500.000 кубометр хий эшаш йолча трансформаторин болата шийлача проката цеха хин боахама отходаш йоацаши хий дӀа ца ухийташ йола система.

ӀалмахоШеи завода специалисташи цхьана болх баро торо хилийтай гонахьара Ӏалам бӀех ца дайташ чоалханегӀа йолча металлургически комплексага лаьха овсарлъ йолаш болх байтилга практике вӀаштӀехьдаккха.

Промышленни хиш цӀендара технологи хаддаза эргабоакхаш товаро завода болхлошка торо хилийтай чхьаьрий леладе.

Цу балха бокка мах баьб. Цун автораш 1981 шера Ӏилман техникан даьнъе СССР Пачхьалкхен преми яла хийта оттабаьб.

СУРТА ТӀА: заводской чхьаьрий боахама участок.

А. ГРАХОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

СПЕЦИАЛИСТА ХЬЕХАМАШ

Хьайбашта шортта доакъар хилийтара

Дункхача шерашка вембаьккйро хьахьонх бӀаьсти йокъал эттачул тӀехьагӀа ахканарча бетташка дункхаза а йоачаш хулаш хилар. Лаьттаца шортта тӀоадали йоакали хилар бахьан долаш хьалхара хьувкъам чуйнцачул тӀехьагӀа шоалгӀа дӀадийнар дика хьахул. Иштта доакъера дӀайийнача культурас хьалхара хьюкам кхоачаш ца хулаш дика доакъар хьалдуа.

Бакъда, иштта дӀаловш йола хӀама шийн хаинахьа е еза. Цхьадолча боахамашка тӀехьатетт ардаш тӀех доакъар цхьа хьежхачеи доакъара культураш дӀаюьлга. Гурахьа довнъара дӀайийна хиина культураш хьекха чуйнца яьнней дукха а дукхагӀъяраш Сунженский Наьсарени районашка. Мукъадаьнначa деррагача лаьтта шоалгӀа культураш дӀае еза. Бакъда, из делга тӀехьатетт цхьадолча боахамаша. Доакъар Ӏалашдара цу йоккхача торонех ледара пайда эц Шаьла, Наьсарен, МагӀалбика, Надтеречни районий боахамашка. ДӀадийна хинар чуйнца даьннача лаьтта хӀама дӀадеш.

Хьалха латтача боахамашка цхьа культура чуэцаше а вон дӀаюв. ШоалгӀа дӀайийначох дукха доакъар доакх. Сунженски района колхозашка шерра деш хӀама да из. Цига хӀара шера шоалгӀа дӀаюв 7 эзар гектар гаргга · доакъара культураш. Цу тӀара 12 — 13 эзар тонн доакъара единица а йоакх. Масала, «Путь к коммунизму» яхача колхозе хӀара шера шоалгӀа дӀаюв 1500 — 1600 гектар, вешта аьлча, цун деррига оахача лаьттах 23 процент. Гурахьа доакъара дӀайийна буц чуйнцача лаьтта хьажкӀаш дӀаюв ялата лаьрхӀа е силоса, хӀаьта ка бола ялат чуйнцача — ардаш тӀа мошача доакъара лаьрхӀа хьажкӀаш дӀаюв.

Цу районе XX партсъезда цӀерагӀча колхозе шоза хьувкъам чуэц 1200 — 1300 гектар хулача лаьттара. Из хул оахача лаьттах пхеллагӀа дакъа гаргга.

Цу боахамашка силос йоллара йола хьажкӀаш кертера даькъе ардаш тӀа дӀаюш я, хӀаьта ялата лаьрхӀараш — бӀаьсти юв.

Укх шера сунженцаша доакъар дукхагӀа даккха лерхӀ хьажкӀаши кени горохаца увш дӀа а йийна.

Шера шоза хьувкъам боаккхача лаьтта нхачан веществаш дукхагӀа хилийта еза. Цудухьа сунженцаша удобренеш еш хьалхара хьувкъам чуйнцачул тӀехьагӀа. «Путь к коммунизму» яхача колхозе ардаш тӀа культураш дӀаера хӀенале а 300 гектар хула лаьтта кийчдаьд.

Хий дехкача лаьттаех къаьстта дика пайда эц Шелковски района боахамашка. Пхи эзар гектар хиллал долча лаьтта шоалгӀа дӀаюв хьажкӀаш, сорго, кхыйола культураш. «Красный пахарь» яхача колхозо ший деррига хий дехкача лаьтта гурахьа дӀадийна ялат чуйнцачул тӀехьагӀа дӀаюв хьажкӀаш. Гектара тӀара царна йоал 170 — 200 центнер. Цу боахаме укх тӀехьарча 15 шера хий дехкача лаьттаех цхьа гектар йисац йӀайхача хана дӀайийна хӀама йоацаш. 1976 шера дика цига иштта дӀае йолаьй сорго. Цу лаьтта эггара пайдене культура я из.

Республикански юртбоахама опытни станце производственни хьалашка хьалхара культура хьекхача дӀайийна хьажкӀаш гектара тӀара 320 — 460 центнер йоал. Из башха дика моша доакъар да. Хьалхара культура хьекхача дӀайийна хьажкӀаш башха эргаш яц эзба тӀа йийнарел. Ардаш тӀа йийна хьажкӀаш 250 — 270 центнер йоал.

ШоалгӀа культураш дӀаера йолча торонех пайде аца боза, къаьстта хий дехкача лаьтташка.

Дункхача боахамашка торохи гурахьа бийка мукхи чуэца болабаьб, кӀа чуэца доладеш да. Ялат чуэцаран ардаш тӀа культураш дӀаеран юкъе йоакха ха йолийта йиш яц. Из да шоалгӀа хьувкъам баьккхара керттерча бахьанех цаӀ.

Доакъар хьекхачеи ардаш тӀех культураш дӀаюьлга дика вӀаштӀехьдаьнкха Грозненски Сунженски районий боахамашка. Ипатовски методагӀа ялат чу а эцаш, деррига балхаш комплексни ду цига, ялат чуйнца мукъадаьнна лаьтта цӀенду, ах пар беш кийчду е ардаш тӀа культураш дӀаюв.

Ардаш тӀа дӀайийнача культураштa ма хулла цикагӀа лелае еза агротехника правилаш. Уж культураш дика хьахилара эггара чӀоагӀагӀа эшаш да хьалха дӀадийнар сиха чуэцар, шоалагӀа дуаш дар тӀехьа ца теттар, ханнахьа хий диллари удобренеш товсари.

Ардаш тӀа юш йола культураш вӀалле в тӀехьатетта йиш яц. Из ду август бутт чаккбоалаши сентябрь бетта юххьел ди лоалу. дийнахьбус хула температура лохлу, инсоляци кӀезиглу. дика зӀамагӀа хул баьцовгӀай фотосинтез.

Ардаш тӀа ха тӀехьа а яьккха дӀайийна культураш гурахьа шелал кхеталехьа чуэца езаш хул, кхачи а кхелехьа, из бахьан долаш цар хьувкъам лоха хул. Цудухьа сихвала веза ардаш тӀа культураш дӀаера.

Республикански юрта боахама опытни станце зембаьккхача гучадаьлар ялат чуйнцача дийнахьа цу кхай тӀа дӀайийна культура 287 центнер гектара тӀара йоалаш йийбар, хӀаьта 10 ди тӀехьагӀа йийча — 238 центнер, 16 ди тӀехьагӀа — 215 центнер мара ялаьзар.

ХӀанз боккхача лоархӀаме да шоалгӀа культураш дӀаера лаьтта нъоастадар, ялат чуэцарах уж дӀаеран юкъе ха ца йолийтар. Деррига кха мукъадаларга а ца хьежаш ялат чуйнца мукъ-мукъа даьннача лаьтта дӀае еза уж.

Хий дехкача лаьтта ардаш тӀа дӀаюер дукхагӀа хьажкӀаш хила еза. Уж дика хьувкъара 10 — 13 сантиметр кӀоарга дӀае еза. Ардаш тӀа дӀадийча дика хул гепараш а. Уж дика хьийкъе хул гуйра тӀехьаякхача а.

Ардаш тӀа хьажкӀаш дӀаелехьа лаьтта кийчде дезв. Ӏилма тохкамашка нъоастадаь да нохарех предплужникаш а еха, 18 — 22 сантиметр боал кӀалтӀатохаш оахаш мекха боашхаш, тӀера шаьрдеш кховчамхиллал тӀоадал йола лаьтта кийчдича хьажкӀаши кхы, тайна культураши дика хьувкъаш хилар. Иштта даьча оахам тӀа оасар кӀезига тӀадоал. Цу тайпара кӀоарга даьча оахама кӀалхара сасара ги кӀезига тӀадоал, хӀаьта юхаш лаьтта кӀалйолх, царех лаьтта тоалу.

Лаьтта тӀехьа аьхача йоархӀаш дукха тӀайовл, нувхаш хул оахам тӀа. ТӀаккха цар селлага лертӀа ги дӀадийтац.

Нагахьа санна аха йиш йоацаш лаьтте делс, ардаш тӀа ги дӀаде деза цу гӀулакха лаьрхӀача селлашца. ЦӀенаеи цаьца долчен лаьтта оахам де дагӀац. Ноартолаш, баьцадаараш хиина лаьтта аха дезац. ЦаӀ-шинь церг йолаш дисковни мекха а баькха кийчде деза из, из далехьа кха юхес нӀен а дах.

Шера шоза хӀама дӀаюш дола лаьтта нъийлу, баьсоагӀешта эша кхача тоъац лаьттаца. Цудухьа удобренеш ехка еза цу тӀа. Ардаш тӀа культураш дӀаюш подкормка еш минеральни удобренеш ехк. ГӀ дӀадучча хӀанна гектара тӀа 40 — 60 килограмм гранулированни суперфосфат тох, хӀаьта подкормка еш 1.5 — 2 центнер аммиачни селитра а тосс.

ШоалгӀа дӀайийна культураш шоай ханнахьа чуэцар бокка лоархӀамболаш да. Опыто хьахьокх ханал хьалха уж чуйнцача хургдола доакъар тӀерадоалаш хилар.

Цхьадолча боахамашка ханал хьалха чуэц шоалагӀа дийна доакъар. Сов ховкача баьнах ихьвочох санна пайда балац. Доакъерий Эррисонаи институто баькхача земагӀа ардаш тӀа дийна доакъар эггара пайдене да эьта хьаьшка Ӏа дуллаш хьайбашта дуадича. ТӀаккха 98 процент дӀалуъ из. Хьайбаш дӀатӀахийца дажийташ хилча кхоалагӀа дакъа дов.

Аьхки дӀайийна хьажкӀаш белкови веществаш дукха йолаши мутӀеи хул. БӀаьсти дӀайийна хиннача хьажкӀий доккъедениача гӀадамашца увш аьхкий йийнача хьажкӀашца ела силос геттара дика хул хьайбашта доакъара. ХьажкӀех йоаллача мутӀа хиларга хьежна дукхагӀа е кӀезигагӀа хулийташ нийсъе еза моша хьажкӀаши гӀадамаши, 70 — 65 процент тӀоадала боарам болаш.

Хьакхарчаштен коа тӀарча оалхазарштен дика хул комбинированни силос. Нагахьа санна доакъар ца тоъе хьажкӀаш ле мегаргья чкца.

ХьажкӀаел метте увш горохи кени а мегаргба дӀабе торо мел йолча. Иштта аьь дӀайийна гороха кени 3 — 5 градус шелал эттача а воадкъе доацаш хул.

Хьалха латтача боахамаша дӀаюв горох кенаца цхьана, хӀаьта дукха доакъар а доакх. Из дика хул август бетта хий дехкача лаьтта дӀайийча, температура лохьелча а тӀайоал из.

ВӀашагӀъувш горохи кени дӀабе мегаргба бӀаьсти силоса лаьрхӀа дӀайийна хьажкӀаш чуийцача а.

Балхаш дукха Ӏайинача хана дӀае езаш хул ахкана кеш йола доакъара культураш. Цу хана ялат чуэцаш, доакъар Ӏалашде дезаш, аьбье езаш, гурахьа дӀадувча ялата лаьтта кийчде дезаш хул. Техникаца дика кийчъянь я республика колхозаши совхозаши. Царна дулуреда уж балхаш.

Х. ЯЛХАРОЕВ,
Нохч-ГӀалгӀай АССР юрта боахама министерства керттера агроном.

БАЬЦАДААРАШ КЕРДА ДОЛАШ ДӀАКХАЧИЙТА

Вай республике хьалха хьадоала баьцадаараш дая доладаь тоъал ха я. Бетта дуа хоарцамаш, хоха буц, петрушка, нерсий буц, кабуц, нарсаш Грознерча тикашка йоахаш я.

Грозне баха мах баьцадаараща Ӏалашбе гӀерт цунна гонахьа дада боахамаш «Родина», «Аргунский», «Пригородный» «Юбилейный» яха а нхьйола а совхозаш.

— Тха тика чу дийнахьа нхоач цхьацца тонн кабуц нарсаш. ХӀаьта столове свехлаш а, — аьлар «Горплодоовощторга» шийтталагӀа тика заведующе Бетучанова Неля Исаковнас. — Уж продукташ тхога хьакхоач керда йолаш, эшарго шна раьза хиле дӀа а хьу.

Неля Исаковнас яхар бакъдеш дар баьцадаараш эшархоша харжа ца гӀерташ Ӏоттар яра дош ца оалаш дӀанйдеш хилар.

Цу тайпара дар цу торга нхоалагӀча тика заведующе Найхарова Катаси шийтталагӀча тика йоккхагӀйолча продаваца Дугиева Динаси даькъамьлаш а. Тхоаа продукташ керда йолаш хьа Ӏ нхухь, дика дӀа а йолх, уж талхаши йоаши моттигаш хилац тха тикашка, йоахар цар.

Бакъда, аьлар Найхарова хӀанз санна шаьра дӀегӀоргдац гӀулакх баьцадаараш дукха а тайп-тайпара а хьакхаьа доладича. ТӀаккха дӀаболалу тха уж ткона хьакхухийтаращцара тӀом. Динен вон, йоккхийн мотгийн къоаста ца еш, цкъаза кхай тӀа дукха нхна маьлхаръяха е кхьдола сакхат долаш ягь тхона продукташ. Цар тоннаш йолаш хьайта уж тха килограммеш йолаш дӀайохха ма езий. Наха воараш, нагийраш дӀанцарг мичай. Дукха юханкъасташ, саго дӀа ца эцаш лаьтте йоаш а хул. Цкъаза вӀалла хьа а ца эцаш юхайохьийт баха продукташ во йоландаь.

Шоай продукташ тикашка дӀа ца эцаш юханухь яха къамельаш хоа боахамашка, «Пригородный» яхача совхоза рабочкома председатела Гунашева Зинас аьлар. ХӀанзалца халахетар ца хулаш дӀанйьй тха продукташ, вешта аьлча, бетта дуа хоарцамаш, хьалха хьайбола набуц, хоха буц. Иштта етта хургдац тхона дукха нарсаш, тӀаккха помидораш торгоьле точкашка нхахьий та доладелча. Тикашка дӀа а ца эцаш хийла нарсех, помидорех, кабачкех, нхьчарех етта машинаш юхаухийташ моттигаш нийслора дӀадахача шерашка. Мича хьоргьа ца ховш, царех нхом хеташ дог лазадоакх. ВӀалхо воагаваш, догӀо вошавеш кхай тӀа уж хьалхкееш къахьегаш ваьллачоа ма чӀоагӀа новкъа хул иштта юхалькха машинаш бӀаргайча.

ХӀаьта тхона хӀанзале а гучаьлнай иттачa васа юхьигаш. Нарсий буц юхалийтар тхона. Наха ца эцаш яйтолцар из юха.

Укх шера тха совхозо ехкай, аьлар Гунашевас. ЭланаргӀа 65 тонн йохка йоагӀача 75 тонн хьалха хьайоала кабуцин заданегӀа 24 тонн йохка езача 27 тонн нарсий буца. Уж баьцадаараш хьалкхедаь дар йоккха опыт йолча Голуб Клавдия Кузьминичнас кулгалдеча бригаде.

Гунашевас дийцар бакъвеш сурт эттар Ленински района «Родина» яхача совхозе. Республике баьцадаараш кхедеча боахамашта юкъе эггара бокхагӀа болх бовхам ба из. Укх шера 10 эзар тонн гаргга баьцадаараш хьалкхеде дезаш я совхоз.

Кхай тӀа дӀа-юха мел хьежача латт кабуца элаш. Цареи цхьанне тӀа боахи ызола мехкарий кабуца тӀера лорданш дӀайоахаш. Кабуца эла уллуй хьаӀов цун лордий эл а.

— Иштта цӀенъе еза кабуц? — аьнна шийга хаьттача, хаеньвавс Вангаева Шумас аьлар:

— Яц, шоалгӀа цӀенъеш я ер. Цу ханна кабуца эла тӀехьашка айтар грузовик цхьан шоферо. Шуна нёхарашка васт хилар, кабуц тӀайотта кийчле аьнна. ХӀаьта шоферо тӀехьашкара борт хьа а йийла эла тӀа Ӏоӏоассайр машина чура кабуц. ХӀанз еза Ӏа кабуц яца, ахаш хет шоферага бригадерча шда. ХӀанз ухога мича хьо ах Ӏа ераш, ахаш дошаш кхувс цхьаьбараша. Шофер а юхийула царга.

Из цу совхоза шофер Хусанов Султан ва. Ше кабуц кхай тӀа юхаар дуэцаш цо аьлар:

Селхан сарралца тикашка нхинхай аз ер, цхьанкахьа а дӀа ца эцаш юхаера. Со хиннам «Горплодоовощторга» нийслагӀча, итталагӀча, шийтталагӀча, кооторга цхьоалагӀча, итталагӀча тикашка, кхычахьа. Бакъда, шийтталагӀча тика тӀа цхьа тонна ах тонна дӀанйицар согара. Тахан совхозе хьаенав кооторга цхьоалагӀча тика тӀара вихал. Селхан ер набуц дӀанйицац цу тика тӀа. ХӀанз ер набуц езац цунна, керда хьаьнкхар еза.

Кабуц хьалкхеьраш неттела моллагӀа а втӀазгӀоргволаш, дог лазаргдолаш дар эта сурт. Кабуц дӀанхьа а дӀанхьача дӀаэца а саг воацаш йовш латтар. Цунга хьожаш, из ца йоитара оарцагӀ воалаш саг е совхозе а «Нокьерхплодоовощ» яхача объединене а вацар. Хьадаьнна баьцадаараш ца дойташ доагӀача дӀакхачийта декхарийла вола Солянов Григорий Васильевич сагота вацар йовш латтача кабуца.

Бакъда, кабуц хьалкхееш хинараштa чӀоагӀа къувлар телхаш латта из. Ткъо шу гаргга ха я цу совхозе Вангаева Шумас болх бу. Цун йоаха балха опыт я. Цо дика кхетаду баьцадаарий мел дукха къахьегаш хьалкхеду. Из къаьстта чӀоагӀа вгӀазъяхай ше хьалкхеэь кабуц йовш хилярах. Цо йоах, 30 тонн кабуц я хӀанз кхай тӀа латташ. Шин ди дьаьнад из иштта латта. Селхан шин машин дӀанхьийтаяр оаха. Шашкие а юхаенай кабуц а нхьаш. Машинаш тӀа Ӏо-хьал йийтта юхаена кабуц-м нхы пайдана йоацаш дӀаьнний. ХӀаьта кхай тӀа латтар а талха йоланнай. Цудухьа телхалорда дӀайоахаш да тхо. Кабуц чуэцаш болх бергбар оаха хьаьнкха латтар шин ханнахьа дӀайихьалларе. Укх гӀулакхо дог эккийтт беча балхах. Сенна хьег ер къа иштта хьадаьр довдеш хилча, сенна йоаю ха?

Базар тӀа кхо мах а бовнхаш йохкаш керда кабуц латтача хана тикашка башха дика кабуц дӀаэцац нхилга кхетаде хала да.

«Юбилейный» яхача совхозе хкоалагӀча базера ена кхо грузовик яр керда кабуц яхьа. Базе хьош яр цар кабуц.

— Хьошше а тикашка хӀана хьац оаш кабуц? аьнна шоашка хаьттача шофераша Тимирханов Зиаудеи Васханов Юреи аьлар:

— Из тхона хац, тхо тхоашка аьннар дича доал.

«Родина» яхача совхозе хиннача кабуцага кхаьчар тӀехоаеаргда-их цу кабуца а, аьнна хетар.

Баьцадаараш ца дойташ лорадара доагӀар дац боахамашка а тикашка а.

Ю. ТЕГАЛОВ.

Дика ба хьалхара мул

— Беррига советски наьха а санна, парте XXVI съезда исторически решенеша дог гӀоздаьккха дӀадоладир тха болхлоша керда шу, — аьлар Грознерча «Металлист» яхача завода директора Шабиков Шамаьас. — Цу событена накъаболхаш оахош лаьца социалистически ях кхы лаьгӀ ца йолийташ дӀахоьхош да тхо.

Укх шера хьалхарча ялх бетта задани продукци дӀаяхьийтара даькъе 119,7 проценти из валовой арахецара хьакъехьа 107,1 проценти кхоачашъяьй. Планал тӀех лакхъяьй къахьегама овсарле в.

Уж хьоахаманц кхы а лакхагӀа да галантерейни нехерча нов. Гакнашвили керте латтача бригаде.

Пятилетка хьалхара шу толамца чакхдаккха лерхӀаш я «Металлист» завода коллектива.

Доззол дехьара

Тахан–Монголе Халкъа революце хоталон 60 шу

МНР. Монголе чӀоагӀа тӀерна тӀабохийтем леладу халкъа искусство цӀегӀайоалара гӀулакх. Къаьстта чӀоагӀа мехка е доззол араха а доархӀаш я халкара коллективай выступлени.

СУРТА ТӀА: МНР иллеш халхарех ансамбла артисташ сцена тӀа.

* * *

ГДР новкъостал а деш хьалъянь Улан-Баторски кӀуцаш ду фабрика — мехка яйгеча промышленноста хьалхалаттарех предприятя я. «Монголе даь да» яха марка тӀалаттаца дола тӀехдиш хоза кӀуасаш дувен халкъашта юкъерча дукхача ярмаркашка совгӀатаца тийна да.

СУРТА ТӀА: Улан-Баторски кӀуасаш деча фабрике.

А. ПУШКАРЕВА, К. БОЛДОХОНОВА, И. ЗАТОНА суртащ.

Вежарашха йолча Монголе цӀей

Соца хьамаьл деш вар республике шерра воашаш доархӀаши саг ва. Батын Дорж МНР Сийлахь-йоккхача Халкъа хурала Председатела заместитель, монгольски революце ветераний Комитета председатель, МНР Турпал ва. Керда Монголи хьахиларах хинна яьнна дӀаоттарцеи айхха вахар дувзденнарех цаӀ ва из.

— Монголен тӀехьабисан къехи мохк хиннабац, хетаргахьа, ер бӀаьшере йоландарча хана азиатски континенте, — йоах Батын Дорж. — Фу хадаш латта къам хиннад тха дар. Цу балех баьхар монголаш халкъа революце. Сона а гуш хьадийнлора тха шира лаьтта кердача вахара. Долла хӀама эггара хьалхара хьадеш дар: промышленни предприятеш а, юрта боахама кооперативаш а. Ӏилма учреждениеш а. МНРП-ас кулгал а деш, советски наха вежарашка деча новкъостала оагӀув а лувцаш, монгольски халкъо дӀадаьккхар бӀаьшерашка ше феодальни тӀехьадиса хилар, капиталистически хьисапе дегӀаакхара тӀех а даьнна, бӀубешта социализма новкъа дода.

Социалистически общество хьалъяра йола МНР опыт марксизма-ленинизма ганзана юкъе дода маьхера хӀама да. Колониальни лоал латтачара мукъаьнначеи социальни прогрессага бодача новкъа йолхачеи дукхача къонача пачхьалкхенна тергам тӀауоз со тахан.

— Цхьабараша оал цифраш безам тӀа ца бодаш хӀамаш я, — йоах Б. Доржа вела а къежаш. — Массаза а хилац из иштта. ДукхагӀча даькъе эггара хозагӀча деша ел а бехамегӀа а уж. Уйла ел Ӏа, дӀадахача пятилетке МНР-е къамех продукт шера тӀаьнхетара боарам яйх процент хилар, вешта аьлча, «Юкъарча рынка» мехкий моллагӀчун болчул дукхагӀа. Масала, дӀадахача шера, МНР-е хьалйир Итале яьчул дукхагӀа квартираш. Тхаьнита хӀара вагӀагӀа вола саг дешаш ва. Цу хьакъехьа тхо хьалха латт Малхбулерча Европерча моллагӀча мехкал а Японел а. ХӀара итт эзар сага лаьрхӀа 22 лор кхоач. Вешта аьлча, Великобритане, Франце, Итале, Бельге кхоачачул дукхагӀа. Сона хетачогӀа, из дика тешавеш йола тхона карагӀдаьннарий статистика я.

Халкъа революци котъаьнна 60 шу дизара монгольски халкъ нахъалдинад сийлен гӀулакхаща. Мехка масса а нийнгера нхоач къахьегама толамаш — юбилейна совгӀаташ кийчдарах дола керда ховмаш.

Дерригача халкъа цӀейна долча сийна ях дӀаболаьча Улан-Батор хьалъеш боахкараша бутт совгӀа хьалхагӀа кхоачашдир шоай социалистически декхараш. МНРП XVIII съезда делегата Д. Дармас кулгалдеча хьалха латтача бригадо хӀиналеа шера план 70 процент совгӀа кхоачашъяьй.

Хавал хьалха болх бе йоляьлийтай «Эрдэнэт» яхача монголо-советски цхьана йолча горно-обогатительни цӀаста · молибдена комбината тӀеххьара йагӀагӀа йола очередь. Из Азе цу тайпарча эггара йоккхагӀчарех йола цхьа предприяти я. ХӀанз комбината балха овсарле яхь а йинъ миллион тонн лакхлургья. ХӀаьта цун еррига низал шера 16 миллион тонн хулча рудага кхоачаш лакхлургья.

Шоаш даьхача толамашта гӀалвут мехка эггара къаьнагӀа йолча предприята — «Налайха-капитальни» яхача шахта горнякаша. Шахта болх бе йоаенача хана дезл укх денодц кхачадца цар хьалтӀаьккхар 50 миллион тӀеххьарча «Ӏаьрмача дошо» тонн.

Дукха хе йоаш со хилар Налайха яхача шахта горнякаш болча. Цига кӀор боаккхар революци а ялабелла кулгашца кӀезига. Бакъда, промышленни хьисапе кӀор баккха болабаьй халкъий Ӏаьдала шерашка.

1938 шера болх бе йолаелар «Налайха — капитальни» яха шахта. Из Советски Союзо новкъостал а деш хьаль вай ханара чӀоагӀа механизированни предприятия я. 70-гӀа шераш долалуча хана модернизаци йир шахтена, из бахьан долаш цун низал 600 эзар тонн дукхагӀа кӀор боаккхаш лакхъелар.

Цу боарамал тхо тӀехдаьнна дукха ха я, — дувцар шахта кхоалагӀча участка бригадира Б. Балдандоржа. — «Капитальни» яхача шахто шера 900 эзар тонн совгӀа кӀор боакх. Толам, бокъалдар аьлча, шин-шегӀа хьахиннабац. Тха хьахиннай опыт, караерзаьй техника. Тхона доккха новкъостал даьд, да а ду тхоца цхьана болх беш болча советски специалисташа. Халкъа революце 60 шу дузаш воркӀ бетта план кхоачашъе декхар тӀаийцадар горнякаша, шоай дош кхоачадир цар.

Иштта хьнхара къахьег Монголе дукхача производственни коллективашка. Ах шера задани кхочашъяь хиларах рапорт деннад горнякаша, энергетикаша, машинаьякхоша, Улан-Батора, Дархана, Чойбалсана, кхыча городий итташ йолча предприятеша.

Къахьегама толамаш доахаш накъаболх юбилейна юрта баха нах. Во ха этта йоллаше а дика чакхъяьккхар бӀаьстанара гота. Соахке цу хана хиннача 350 эзар къона бежан дукхагӀа хьалкхедир хьайбаш леладераша.

Шийна карагӀдаьннараш монгольски халкъо айхха дувз советски халкъацарча, кхыча вежарашка долча мехкий халкъащцарча доккхаргдоацача доттагӀалца. «Советски Союзацара цхьоагӀо, доттагӀал, вошал — из социализм хьалъяра новкъа дегӀадоагӀаш вай дӀахьалхашка гӀоргхилара тешам ба», — аьнна белгалдаьккхар Монгольски халкъа-революционни парте XVIII съезде МНРП ЦК Генеральни секретара, МНР Сийлахь-йоккхача Халкъа хурала Председатела Ю. Цеденбала.

ЦӀейна хьалхарча укх денош къаьстта чӀоагӀа хоа монгольски къахьегархоша КПСС-а, Советски мехка, цун халкъа дег тӀара баркал аьлаш дола деш.

— Монгольски советски халкъаш вӀаши дува воашал тӀехьа дукхача хана денз хьадоагӀача бувзамаш, — аьлар тхо вӀашагӀкхийттача Батын Дорж. — Из хьадоладелар дуне пролетарията баьччагара В. И. Ленингарей гӀоравьнача монгольски революционерагара Д. Сухэ-Баторгарей. Тахан МНР-е дац халкъа боахама цхьаккха дакъа, Ӏилма, культура вай цхьана къахьегаш хьахинна беркат ца гуш. — Из заводаши фабрикаши я, нах тубаха цӀеноши юрта боахама комплексаши я, эзараш гектараш хула целина, электропередача линеш я. ХӀаьта иштта динагӀйола опытни культура ганзаши вӀашка озийтар да... Вежарашха вӀаши гӀулавхаш леладаро космически лакхаленашка кхоачабаьб тха мохк. Оаха доккхал ду сийлахь воккхача Ленина даьхенцарча доттагӀалах.

Вайна дагалеттар цаӀ да — коммунизм.

Иван ЖАРКИН,
АПН соб. корр.

ЦӀенош законагӀа хьалде

Вай мехка бахача наха шоашта хьалду дукха цӀеноши. Шоашта цӀенош хьалдеча хана цхьабараша проекташка ма оттадара доацаш хьалду уж, кхьметтел шоллагӀа этажаш а ю. Иштта цӀеноши хьалдаь дьалча цох даьнна дегагӀоз хилац цунгара дӀадех цӀенош проекта тӀа ма оттадара хулга е судера повестка йоагӀа цунга, хӀана аьлча, иштта пийна ма хеттара цӀенош хьалделга законагӀа доагӀаш дац, проекта мадоаттӀара хила деза цӀенош.

Цу даьнъе хьадда йола правилаш оттаьй.

ЦӀенош хьалде долалу уж хьалдара эша лаьттан участок а къоастайий. Исполкома решенегӀа лаьттан участок ялара договор оттаду исполкома жилищно-коммунальни отделан цӀенош деш волчоаи юкъе.

Гражданина доалахьа долаш цаӀ мара хила йиш яц нах чубаха цӀенош. Уж а цхьа хоаддабьча боарамагӀа. ХӀаьта из боарам Российски Федераце 60 квадратни метр ба.

Шийн лоӀамагӀа лаьтта дӀа а лаьца, цу тӀа цӀенош дича уголовни бехктокхаме оз. РСФСР Уголовни кодекса 199 статьягӀа шийн лоӀамагӀа лаьтта лаьцача, цу тӀа цӀенош даьча. хӀаьта иштта хьалаьцача лаьттан участок ехкача — нийцача латтана национализаци ярах дола законе доахадь хиларах тарра уголовни бехктокхаме оз. тоавалара балхаш де ялх беттигара цхьан шерага кхачча ца ха а техе, е 100 сом гӀод техе. хӀаьта бокъо йоацаш хьалъяь гӀишло дӀайоанкх.

Да гӀалвугаш хилазар Грозненски района Гикало поселкерча Багазаев Суьйка хьалдаь цӀенош. 1981 шера 6 марта Грозненски районна халкъа суда решенегӀа цунгара цӀенош хьадаьккхар пачхьалкхен доалахьа хургдолаш

1977 шера 1 декабре араданнача РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Указа тӀа аьнначогӀа бокъо а йоацаш, а проект оттаьй доацаш, е воча овгӀоралья из проект толлаьь хьалдаь цӀенош, кхьйола гӀишлош дӀаяха декхарийла ба граждаваш. Нагахьа санна дӀаяха ца туге уж гӀишлош дӀайоахаргья хьалъячун чотагӀа. Цул совгӀа, шоай лоӀаме боахама е бытовой гӀишлоши сооруженеши яьрашта 50 сом гӀод тох. ГӀод тох административни порядкагӀа, юрта поселка Советаша, цар исполкомаша, е административни комиссеша. Шийн лоӀаме хьалдаь цӀенош а царна хьатӀаь гӀишлош а нотариальни конторас язъергвац эцаш — дохкаш мах бича. Шийна хьадаьча цӀеношха хьожаш а моттигерча Советий исполкомаш. Цар хьакъхьара къонсамаш суда гӀолла къоастаду.

Ю. БАЗГИЕВ,
Ӏалам лорадара Еррига российски общества Грозненски районни Совета бехктокхаме секретарь.

Коммунистех дола дувцараш

ПЕНСЕ ЙОДЕ А...

Мичча бесса дале а, цу сарахьа-чуяха безам болаш яцар из. Гуш бахьан а доацаш, цIаьхха маьлхарадаха бIаргаш, цхьанна хIаманна тIа совцаш а довцаш, шерпаш дар хоза инйс а яь дIаоттальча тайп-тайпара каьхаташ чудоахкача папкаш тIа гIолла, цхьан юкъа тIаийсделар уж тахан коллегаша шийна деннача зизай букета. Хеталора, тахан цун нера чурча хIамаех, фунагIа яле а, цхьа хIама хьда Iоежай, аьйней шийна эггара хьамсарагIа хиннача а дего тIайпача а хIамах аьнна. Из эггара хьамсарагIа а цун дего тIаьйца а хинне «хIама» 40 шу гарггача хана шийца болх баь нах хинна ца Iеш, шийна гонахьара пенаш а царна юкъе мел хиннар а дар. Дуя буаш санна ши-шийца аьлар цо: «Укхаза Iергья со, кхы мел дар сенна эш? Укхаза чахк ма даьннадий са деррига вахар...»

Шеллуча хьисапе баламаш а увзаш, дIа-юха йолаелар из кабинете гIолла, кора дIатIаяхар, дагаух цунна атта ца хинна ший вахар, юха хьож ше хьабенеча наькъата, боарам боацаш дукха гIулакхаш тIалатташ цхьанна а хIамах бIу ца къаяаш ше хинцача шийн къоначе шерашка.

Госбанке бухгалтера ученик я алхайтта шу даьнна Женя, дукха ха яллехьа горфинотдела бухгалтер хул. Амма цу дерригнех кхоачам бац йоIо, из гIерт цхьа доккха, массанена а пайдана дола хIама де, ший вахара пандара керттера мерз лаха. цIаккха а тIера ца йоалаш ше гIоргIолча наькъа тIа яла. Дешарца чIоагIа безам болаш яр Женя. Амма из кхачаш хилийтанзар цунна дерригача вахара а шийн тамагIа даьча тIеме. ТIема шерашка хувцаделар цун сибат а, цIимхарагIа хьежа даьлар бIаргаш, сагото лераш йитар юкъа тIа. Хеталора, саг мишта велалу а хой-хьогI укханна-м аьле. Духхьал ше беш болх ихьа болх бар цун самукъадоаккхар а сакъердалур а. Шийн ханарча мехкаращца цхьана, фронтовикашта посылкаш кхухьийтилга вIашгIехьдоаккхар, горюдерча коммунисташеи комсомольцашеи чаккдоахача дерригача гIуллакхашта юкъе дакъа лоацар. Хьата кIаьд а енна сарахьа чуеча дIайожар шийн метта. ЦIагIа цхьанна сига хаяацар цо болх хала ба са, мукъа ха яц оалаш. Оамал нийта йолаш хиннай из бера хана денз.

Амма фашисташ ди тIехьа юхехьа хулар МалгIабина. Мешериковгlар дезал Казахстане бахар тIом юхегIортача хана. Укхаза болх бир йоIо облторга тIахьожамаучетни бюро тIахьожамхо йолаш, укхаза а дукха хул комсомольски декхараш гIулакхаш. Укхаза а ше дечох кхоачамболаш яц из.

Доккха цIей хилар МешераковгIарна МалгIабик моастагIех мукъаьяьккхай аьнна хоам бича. Цу сахьате болабелар наькъа кийчо е.

— ХIа, йиIиг, — аьлар Семен Филиппович Женега, — хIана болх хьа бе мамогта хургба вайна — хетаргахьа юхаметтаоттаде деза хIамаш дукха хургда цига. Со мехкдаьтта доаккхача юхагIоргва, Iа хьайга булургбола болх лаха беза.

Дукха уйла е езанзар Жений балха мича гIоргья яхача деша. МешеряковгIар дезал цIаккхаьча массехк ди доаллаше а парте горкоме дIа а кхайка, шин кIиргаIа буваама узела начальника метта болх бе гIо оал цунга. ТIьесталагIа шу дар цул цу хана. ХIаьта цу «шин кIира» дукха хIама ца зийнаш 40 шу хилар.

Юххье денз дIадоладе дезаш дар дерригa а. Халонаш дукха яр. Радиоузели конторен ялхлагIча участка шин миIинге яр. дукхача юрташка йоацаш яр почтови отделенеш, йоацаш яр телефон а. Балха дIатIаьхача хьалхарча дийнахьа денз, оалаш долчача бесса, пхьарсаш хьал а хьекха болх бе йолаьла йиицар Евгения Семеновнай (зIамига йоллашехьа из цIи яха баьлар цунах). Цо кулгалдора линейни бовхам хьалбаре, района радиофикацияра, Доланоки, Ачалкен телефонни коммутатораш оттаьра балхацIа, почтови отделенеш хьайийллар СоагIапча, Кердача Ведантe. Дебиш Юрта, Бенович оалача участке, Вознесенске, 36-ча участке.

Цхьаьна а балхах къахкаш яцар Евгения Семеновна. Найсилора телефонни бIоагIий а дахьаш машин еча. из йоассе нах бовцаш моттигаш, хIана аьлча, малнах фронте ма барий, хIаьта производстве болх беш боахко кхалнахи кхушбоагIараш балха тIара баха йиш мича яр. Города почтови балхахой улув а биьхе арайоалар Евгения Семеновна машинаш тIара бIоагIий Iодаха. Из мича яр мелла дукха халонаш але а латкъа ухаш самал йолаш.

Цкъа Iуйрийна пхи сахьат даьннача хана Евгения Семеновна, ше дилла уххача тайпара, балха хьеча, телефонисткаши хоамбир Орджоникидзеца. Грознеца, Вознесенски яхача станицаца буьзам а бац, бахьан малагIа да а хац аьнна. Шийн кортали тIа а тилла, тишо полтув тIа а йийха шийн махулла сиха чуяхар из цу хана конюх хинна шийн мар волча.

— СихагIа дIайожа, Иван, йиьега хьажа деха деза вай, — сихвир по из. БIоагIашта хIама дац хургдий-хьогI?

Евгения Семеновна хкийрар дар хиннар. Акхар участкагара денз Доланов чукхачалца дола бIоагIий сево легадьд а ца ховш Iолийга дадар. Сов йиш йохарагIа ший бIаргех Iоуха хий юкъ-юкъе бIехача кулгашца басалгех а хьекхаш, мар а сесаг а бIоагIий урвуттаде доладелар. КховлагIча дийнахьа республика бувзама управлене вихалаш кхьчача, лини берригa а меттаоттал яр. Евгения Семеновнайна баркал кхайкадир, коллектива премиелар.

— Дукха халонаш ниислора тхо кхийнача хана, — йоах Евгения Семеновнас. — Амма дикадар фуд аьлча, из да тхо царех кхехкаш ца хилари укх хила езаш йолга кхетадеш хилари.

Цунна тешал дергда почтови отделеней начальникаш хиннача цу халача денаьшка Евгения Семеновнаца уллув лаьттараша — И. М. Калимбетовас, Н. М. Латуновас, Ш. Б. Исаевас, З. Акбиева.

1968 шера болх бе йолаллийтай автоматически телефонни ставци, хIаьта города юкъе урагIалхийтай цкоза вIаштIара яь бувзама узела здании. Хетадала доагIа, болх бе аттагIа дахх хIанз аьнна. Амма из духхьала хеталуш дола хIама мара дац. Аьттув боацараш, наб ца еш бийсаш дIаахар, дейн почтови отделенешка, лини хьадача моттигашка аха езар — из дерригa хьалха а хиннад. хIанз долаш а да. Дукха кхы а я къоастаяьза йола проблемаш.

Шийн диллара болх баь ца Iеш, общественни болх а бу коммуниста Евгения Семеновна Бервиновас. Из хиннай ВЛКСМ горкома а цун бюро а член, цу шерашка дилла а хийржай халкъа депутатий городской Совета депутатала. Даца берригa шийн низ, опыт, знанеш дIалуш кхоачашдаьд цо шийна тIадехка декхараш. Ше харжархой тешам бенна саг, цар викал хилар цIаккха а диццалийтац Евгения Семеновнас. Цо кийса кхоачашду цар наказаш.

Лакха мах баьб Бервиновса къахьегама. Даьхено, цунна сийн «Знак Почета» яха орден. В. И. Ленин ваь 100 шу дизара хетиль юбилейни Ленински медаль, кхы йола майдилгаш. Сийлен грамоташ.

Цецвала хIама дац пенсе яха сов ха хьагIаккхаьчача а, Евгения Семеновна салаIа дага ца хилар. Цун оамал яц хIама а ца деш йолаьча вIаш.

— ДIахо а бергба аз болх, — йоах цо, — почтови оператор а йолаш. ХIана дукхагIа ха хургья са комсомола, тховй партийни организаце на гIо де. Наха хеталаь хила деза коммуниста дерригa вахар.

З. СОЛТУКИЕВА.

Кхоана-чкъаьрахочун Ди

Боккха голам баьккхаб Камчатски межколхозни производствени объединене РС-300 «Уважительный» яхача чкъаьрий дувцача сеймера экипажо. Коллективо заводашка дIачудениад 2400 тонн тIехдика чкъаьрий. Уж кул цхьан шерен ах шерен задане боарам болаш.

И. ВАЙНШТЕЙНА сурт.

ТАСС фотохроника.

САЛОIАЧА ДЕНОШКА

11 ИЮЛЬ

С. М. Кирова цIерагIа культурай салаIарен парк. 10.00. Болх беш я ерригa аттракционаш. 10.00 — 14.00. Парка радио. «Ленина сийрдача васкеташта тешаме да тхо» яха радиоконцерт. 12.00. Спортмайда. Цхьан хаьна шахматех лоацара сеанс. 16.00. Кинолектори «Советий Iаьдал доаккхаш. Тийрна гонахьа даьхача халкъий доттагIал» яха лекци. 20.00. «Деррига а хоза хила деза сага» яха кинофильм. 19.30. Баьццара театр «Эрсий а советски а композиторий музыка» яха Нохч - ГIалгIай пачхьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт.

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 10.00. Симфонически оркестра концерт. 11.00. Берий фильмай кинофестиваль. 12.00. Сакъердаме старташ. 20.30. Болх беш я дискотека.

Химикий культура Дворец. 10.00. «Лаьттан, знаеш! Дунен машарI» яхача темах дехкача суртий районни конкурс. 10.00. Зизай выставка-дохкар. 16.00. Волейболех йола спортивни яхьаш. 18.00 «Пятилеткаш — из тIехьен денала гIулакхаш» яха кинобеседа. 20.00. «Планета» яха аькнаара майда «Массеза а лоархIаш хургдий-теш дийна гIулакхашI» яха беседа. Тематически кинохьоккхар.

Н. К. Крупская цIерагIа культура Дворец. 11.00. «ФаьIга дунен тIа» яха литературни утренник. 14.00. «Машиннаькъахой дика тола маш — вахаре» яхача литературех йолча выставки обзор. 16.00. Болх беш я ерригa аттракционаш.

«Оргтехника» объединене культура ЦIа. 10.00. «Республика къахьегамца дIаув са къахьегам» яха пионерлагера цIей. 13.00. Школьникашка салоIача ден клуб. Шахматно-шашечни турнир.

Пролетбата цIерагIа культура ЦIа. 10.00. Болх беш я ерригa аттракционаш. 11.00. Болх беш да «Чебурашка» яха берий кинотеатр. 12.00. Саг йоалар— яхар торжественно деддар. 15.00. Строевой илле цIей. 20.00. Болх беш я дискоклуб.

12 ИЮЛЬ

С. М. Кирова цIерагIа культурай салаIарен парк. 10.00. Болх беш я ерригa аттракционаш. 10.00 — 14.00. Парка радио. «Ший седкъа ба чкъаьрий дувцарий» яха радиоконцерт. 16.00. «Iаьлм лоралара декхар — биосфера» яха лекци. 20.00. «Деррига а хоза хила деза сага» яха кинофильм. 18.00. Баьццара театр. МВД тIема даькъа «Новкъост» яхача вокально - инструментальни ансамбла концерт. 19.30. «Эрсий а советски а композиторий музыка» яха Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт.

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 11.00. Берий фильмай кинофестиваль. 12.00. Сакъердаме старташ. 12.00. Болх беш я ерригa аттракционаш. 18.00. Эстрадни оркестра концерт. 20.30. Болх беш я дискотека.

Химикий культура Дворец. 10.00. Берий кердача литература обзор. 11.00. Болх беш да «Нийсархо» яха берий кинотеатр. 11.00. «Гаьнара новкъост, хьада хьай кулг-»... 14.00. Теннисах йола спортивни яхьаш. 18.00. «Турпала» къахьегама летопись» яха кинообзор. 20.00. «Огонек» яха ахкенара майда. «Массаза а хургдий-теш дийна гIулакхаш» яха беседа.

Н. К. Крупская цIерагIа культура Дворец. 12.00. «Социалистически яхье хьалхалаттараш» яха машиннаькъахой Ерригсоюзни ден хетадаь радиогазета. 15.00. Болх беш да «Кьона ленинец» яха берий кинотеатр. 16.00. Болх беш я ерригa а аттракционаш.

«Оргтехника» объединене культура ЦIа. 11.00. Болх беш да «Россинька» яха берий кинотеатр.

Пролетбата цIерагIа культура ЦIа. 10.00. Болх беш я «Оригинал» яха дискоклуб.

ЛЕНИНГРАД. Ассортимент шерьелга, продукце дикал тоаелга — «Скороход» яхача объединене коллективо цхьайтталагIча пятилетке толаме кхоачащдерех керттера цхьа декхар да. Предприяте болх бе йолаллийтай керда поточни автоматически линеш, караерзалый полиуретанови айраш дола гурахьа бувзабу кога гIирс хьабеш материал доалееш кепаттара метод.

Кога гIирса ерригa перспективни образецаш художникашта хьаю производстасиникашца айхха бувзам а лоаттабеш.

СУРТА ТIА: «Скороход» яхача объединене моделий ЦIагIа кийчбеьча кога гIирса образецаш. Из продукци цхьайтталагIча пятилетке арахецаш хургья.

С. СМОЛЬСКЕ сурт.

ТАСС фотохроника.

ФЕ ХИЛА

Корта бохабу малар менна волча хана машина лалла бокъо лац водителa. Из дIаяздаь да наькъашка лелара правилай 25-ча пункта тIа. Менна веха волча хана водителa хеталуш хул ше геттара шортига водаш санна, вийкъ хеталу цунна готтига баьна, хIаьта шийла кхы машина хьалха ялийта-м из дагa а хилац. Цудукъа геттара сиха лалла безам боагIа цун шийн машина, кхьметтел вийкъ бокъонца зе а ца могаш.

Машина сов сиха лелаяр ишта а мадий кхераме, хIаьта водитель веха хилча-м кхы а чIоагIагIа хул из кхерам. Из бахьан долаш дукха зуламаш а хул наькъашка.

Бийсана чIоагIа корта бохабу малар менна а волаш Наурская яхача станице гIолла мотоцикл лаьлла водаш гола тоххача моттиге сов сиха из лалларах вокхьара а вихха наькъа йисте ягIача таьна тIатехай цхьй мотоцикл О. А. Шелябина. Больнице дIаккхачалехьа из а цунца хинна пассажир а байнаб.

Грозне вахаш волча водителa Н. Ф. Шевченкос Черноречье яхача поселкагахьа бодача новкъа водаш гIашлой тIехбуьлачча моттиге сона а яь тIаккха тIехьашка а яь шийн легковой машина кхалагa тIатехай. Цул тIехьагIа доавьлча цхьаькха новкъостал а ца деш водав бакъда, сихха оарц даларах хьакораваьв.

Советски районе ДТ-54 яха трактор мIалIаккхессий цун водитела В. Ишиков. ТIехьагIа гучадаьннад водитель менна веха хиннилга. Из авари яьй цо сапрайна 22 сахьат даьлча, вешта аьлча, трактор гараже латташ хила езача хана.

Хьалха малагIа воал хьажа безам этта хинаб ПАП-1 автобуса водитела Т. Б. Иберагимовеи «Родина» яхача совхоза УАЗ-452 яхача машина водителa Р. Цингиевеи Богдана Хмельницке цIерагIча улицагIа вIашн улув а лаьха хехка болхаш машинац вIашка техай. Автобуса чу хиина кхо пассажир лозаьнв.

Грозне Бутырина цIерагIа улицагIа корта бохабу малар менна веха волча Ш. Б. Ватапова шийн машина тIатехай дукьала йоагIача легковой автомашина, цун водитель а вувш, пассажир лоза а веш.

ДIадаьхача кIиргаIа (2—9 июле) республика наькъашка 18 авари хиннай. 5 саг вейнав. 14 саг лозавннв.

НГIАССР МВД ГАИ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

11 ИЮЛЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Iуьйрана гимнастика.
9.05 — «Охкарий хьалхенан борашта».
9.35 — «Вахара тана» яха телевизионни дукхасерийни художественни фильм. ХоалгIа серий.
10.40 — «Дай-ноной, школа!».
11.10 — «Спартакето» IV-гIа тираж.
11.30 — «Хкерам бовцаш дIа-кхи делар».
11.50 — «СелсIад» яха халкъа творчества телевизионни программай Дунен халкъашта юкъера IV-гIа фестиваль (Монгольски Халкъа Республика).
12.10 — «Хьеган ладуьгIаш», СССР Архитектой VII-ча съезда материалашка гIолла.
13.00 — «Москвичка» яха телевизионни клуб.
14.30 — Керлалараш.
14.45 — Монголе къонаш цIейта — Халкъа революци котъёнчача денга. Центральни телевиденин тIа игтара хьалха «Кьонсан» яха художественни фильм.
16.10 — «Даймохана хIаоий дунен тIа».
17.10 — Политически обозревателa Ю. А. Летунова беседа.
17.40 — Дунен халкъашта юкъерча конкурса лауреата М. Плетнева хкогчашъю. П. И. Чайковске произведенеш (фортепиано).
18.05 — Израилен, ЮАР-ан, Пакистанен ядерни гера хьалдарех йола «Кхоъ ваь, цхьанна а ви, воль...» яхача телевизионни документальни фильма премьера. Автор политически обозреватель В. Дунаев.
19.00 — Футболах бола СССР чемпионат. ЦСКА — «Спартак».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Йагача хлестанах бола Дунен халкъашта юкъера матч. СССР яIмшагIтеха команда — США яIамагIтеха команда. Ленинградера передача.
22.45 — «Сабрана жикараш».
23.15 — Керлалараш.

II ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.45 — Таджикски ССР «Лола» яхача Пачхьалкхан заслуженни халкъара ансамбла концерт.
9.15 — «Нана школа».
9.45 — Телевизиони документальни фильмий программа.
10.16 — «Iуьйранна почта» яха музыкальни программа.
10.45 — «Эрсий къамеш».
11.15 — «Илли дахк Г. Минасе...». Фильм-концерт.
11.45 — «Шахматни школа».
12.15 — «Iилман вахар».
12.45 — М. Горький. М. Горькие цIерагIча Ленинградски академически Доккхача драматически театра «Мещане» яха фильм-спектакль.
15.30 — «Кинокамера дуьнента хьажа». Передача дIахьу политически обозревателa И. Фесуненкос.
16.20 — Остаикни концертан студе РСФСР халкъа артистаца А. Мироновца цIамагIалаткар.
18.00 — «Илли-3!».
19.05 — «Къонаш» яха студи.
19.35 — Иллеx дока № 1 йолла Серноводски школа дешархочо Бахарчаева Лалитас.
20.00 — «Бийса дикъала хийла шун, берашI».
20.15 — «Музыкальни киоск».
20.45 — «Башкирски сувенир» яха телевизионни документальни фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Чкъьарий дуьне хIо» яха телевизионни художественни фильм. Кьоалгра а йоалгIа а серий.

12 ИЮЛЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — «Зарядка е дIаоттаI».
9.05 — «Къонаш» яхача ансамбла выступлени.
9.30 — «Гуьрталфетта газьета».
10.00 — «Советски Союза гIулакх дем вaI».
11.00 — «Уиаздiено» яха Iилман-популярни программа.
11.45 — «Iуьйранна почта» яха музыкальни программа.
12.15 — «Iилмаш а техника а». Киножурнал.
12.30 — «Юртара сахьар».
13.30 — «Музыкальни кишка».
14.00 — П. Попов. «Шолаагьван сатах бола фаьлт». Центральни берий театра фильм-спектакль.
15.35 — «Советски Ирозанкхой VII-ча съездера кхоана хьахарча хьашташта дени дуе».
16.35 — «Кинопоавъбара клуб».
16.45 — Тахан — чкъаьрий доахачун Ди. Передаче дIахь оалаш ва СССР чкъаьрий болхаршй министр В. М. Каменцева.
17.15 — «Шун письмош». Чкъоръий доахачун Денна йола музыкальни программа.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.45 — Мультфильмаш.
19.10 — «БIаьшкабен тo» яхача телевизионни художественни фильма премьера (Итали).
21.00 — «Ха».
21.35 — «Футбольни обозрени».
22.05 — «Балета хьалхетьа». Балета артистий дунен халкъашта юкъера IV-гIа конкурс.
23.30 — Керлалараш.

II ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.45 — «АБВГДейка».
9.15 — «Чкъарий доахачун Денна».
9.45 — «Чкъарий доахачун Денна программа».
9.55 — «Тахан шарпе». Фильм-концерт (Ленинград).
10.35 — «СелсIад» яха халкъа творчества телевизионни программай дунен халкъашта юкъера IV-гIа фестиваль. Сери.
11.20 — «Спор-клуб».
12.35 — Центральни телевидени Ерригсоюзни радион могIий халкъа инструментий академически оркестра концерт.

СПОРТИВНИ ПРОГРАММА

12.55 — Мел хира йола Ерригсоюзни ихь.
13.40 — Самбах бола дунен чемпионат.
14.10 — ГССР халкъа артиста О. Бандиний концерт.
14.45 — «БIаргагушлар — тема халахара».
15.05 — «Ши капитан» яха телевизионни дукхасерийни художественни фильм. ПхоалгIа сери.
17.00 — Ха чу хкуасабаларах бола СССР чемпионат.
17.45 — «Художникех дола дувцараш». Тулуз Лотрек.
18.30 — Концерт.
19.15 — Футболах бола СССР чемпионат. «Торпедо» — «Динамо» (Москва). «Торпедо» ялача стадионера передача. Перерыве (20.00) — «Бийса дикъала хийла шун, берашI».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Фокин цхьан саькъата» яха телевизионни художественни фильм.

БАЛХА ПРОФЕССЕШ IОМАЕ БЕЗАМ БОЛЧА КАГИЙЧА НАЬХЕЙ МЕХКАРИЙН ТЕРКАМГА!

№ 11 йолча юкъерча городской профессионально-технически училище деша хьех цо укх професеех:

— **штукатур-облицовщик-плиточник** — дешара ха 3 шу.

— **гIишлош ю столяр** — дешара ха 3 шу.

— **каменщик, столяр, аьшкабетонни конструкцешта монтаж ю монтажник** — дешара ха 3 шу.

— **облицовщик-плиточник-мозаичник** — дешара ха 3 шу.

— **болатех аьшкабетонни конструкцешта монтаж ю каменщик-монтажник** — дешара ха 6 бутт;

— **юрта гIишлош ю мастер** — дешара ха 3 шу.

— **слесарь, сантехник, газосварщик** — дешара ха 3 шу.

Технически училища программагIа деша дIаэц 10 класс яьккха бола кагий нахи мехкарийн укх професcегIа:

— **болатех аьшкабетонни конструкцешта монтаж ю каменщик-монтажник** — дешара ха 6 бутт;

— **юрта гIишлош ю мастер** — дешара ха 1 шу.

Училище кийчбу СССР Минпромстроя НохчГIалгIай «Халкъий доттагIала» орден лелаеча гIишлон управлене предприятешта бола йоккха говзал йола специалисташ. Училище дIаэц 15 шу даьнна а кхы бонкхагIбола а, хIаьта ишта эскаре гIулакх даь цIабаьхка а кагий нахи мехкарийн.

СГПТУ дешархой Iалашбу мах боацаш дуача хIаманца, обмундированеца, учебникашца, дика товаьча общежитешца, мах боацаш городерча транспортаца лела льготаш а тел.

Училище тIехдика дешаш чаккхъаьккха дешархой лакхехьарчеи юкъерчеи дешара заведенешка деша хьежабу.

Училище болх беш я предметни, технически творчества, самодеятельноста, духовойи эстрадни оркестрай кружокаш, спортивни секцеш.

Технически училища программагIа дешаш болча дешархошта 30 сома боарам болаш стипенди тел, хIаьта эскаре гIулах даь баьначa бIухошта — 78 сом.

Производствени практика йолча хана дешархошта дIател хьадаьккхача ахчах 50 процент дар.

Училище деша оттара хьачудала деза документаш:

1. **Директора цIерагIа язъаь заявлени.**
2. **Ваь ха тIайола тешал (е паспорт).**
3. **Дийша хилара документ.**
4. **Деавл тIаьхьбь йола вихача моттигера справка.**
5. **3х4, 4х6 размер йолаш ялх фотокарточка.**

Занятеш йолалу 1 сентябре.

Документаш хьачуийцу хIара денна 8 сахьат даьлча денз 16 сахьат даллалца.

УЧИЛИЩА АДРЕС: г. Грозный, Старопромысловски район, Катаяма цIерагIа керда Поселок, Щафени улица, № 23.

Училище воагIар укх автобусашца №№ 4, 6, 26а, е № 2 йолча троллейбусаца «Ташкала» яхача уж сонача кхаччалца, е № 11 йолча автобусаца «7 линия» яхача из соцача кхаччалца ва веза.

РАДИО

11 ИЮЛЬ

6.40 — «Фоандача хана чуйна доахкаргда вай вахI». Репортаж (нохчий меттала).
6.55 — Музыкальни антракт.
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.30 — «Сердало» газета обзор.
7.00 — Хоамаш.
8.15 — Передачей программа (эрсий, гIалгIай меттала).
8.35 — «Къонаш» яха радиожурнал (эрсий меттала).
10.15 — «Зiоанеча» яхa сатирически журнал (нохчий меттала).
10.35 — Музыкальни антракт.
11.00 — «Юрта болхана хьалхьотаннай, шоана!». Музыкальни передача (эрсий меттала).
11.00 — ГIалгIай литературона аттишна теме (гIалгIай меттала).
12.30 — «КIай кхой высеклене хьахьехьа» яха З. Абдуллаева очерк (эрсий меттала).
18.00 — «Кавказа Iуйре» яха радиожурнал (эрсий меттала).
18.30 — Сайранара дикарий программа (гIалгIай меттала).

УКВ

18.00 — «Арамьяна лелача подмастерья илеш» яха музыкальни передача.
18.55 — Нохч-ГIалгIай иллеш а ашараш а.
20.05 — «Ашарий мелха» яха концерт.
20.51 — Э. Чаргизбеко. Кавказски темана йола фантази.

12 ИЮЛЬ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.30 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.00 — Хоамаш.
8.15 — Передачей программа (эрсий, нохчий меттала).
8.25 — «Шоана дуьххеза ашараш» (эрсий меттала).
10.15 — «ХIара балха дийнахь хьийр дукхагIа хилийта!», «Бригадин подряда хьаьгехоа». «Чечингстройтранс» объединенера передача (эрсий меттала).
11.30 — КIиранийнахьара ашарий программа (эрсий меттала).
13.15 — Концерт (гIалгIай меттала).
16.00 — «Къона тIехье» (нохчий меттала).
16.30 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
15.00 — «Иллеш доттагIала вараштаI». Концерт (нохчий меттала).

УКВ

14.00 — «И. Дунаевски оперетта оагIонашка гIолла» яха музыкальни передача.
18.46 — Лирически иллеш.
19.22 — Хьамсарча мехках йола иллеш.
19.55 — Халкъара ашараш.

Хоаттам

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш йоачан а йоалаш. Малхбузехьара секунде 2 — 7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 27 — 32, Грозне 30 — 32 градус йовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоанеи ломмеи хувцалуш морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка догIа а делхаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 2 — 7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 14 — 19, дийнахьа 23 — 28 градус йовхал йолаш хилеи тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редакторa заместителa — 2-85-07; бехктокхама секретара — 9-24-00; отделаш: партийни вахара — 9-24-04; промышленностеи транспортеи — 9-24-01; юрта бохама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кисьмой — 9-24-07; корректорсе — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря 9-24-00; отделы: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05218. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2628.